

IDA-VIRUMAA ROHEPLAAN 2022-2030+

Maakonna roheplaan taastuenergia,
energiatõhususe, ring-, bio- ja sinimajanduse
arendamiseks

Plaan G

Roheplaani koostamist vedasid eest MTÜ Cleantech ForEst (Cleantech Estonia) ja Eestimaa Looduse Fond SA koostöös MTÜ Eesti Rohelise Liikumise, Keskkonnaõiguse Keskuse, DD Stratlabi, Sotsiaalse Innovatsiooni Labori, Balti Uuringute Instituudi ja Tartu Ülikooli Rakendusuuringu Keskusega RAKE.

DD STRATLAB

Roheplaani koostamist rahastasid Euroopa Kliimainitsiatiiv (EUKI), Maakondlike arengustrateegiate elluviimise toetusmeede, Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit.

Avaldajad: Cleantech ForEst ja Eestimaa Looduse Fond, 2022

Fotod: Katre Liiv

Kujundus: Mudu

SISUKORD

Mõisted > 7

Sissejuhatus > 8

Hetkeolukord > 9

Roheplaani koostamise metoodika > 13

Hetkeolukord > 14

Roheplaani koosloomelised ettepanekud > 18

Roheplaani tegevused > 20

Roheplaani realiseerumist toetavad elemendid, sh kohalike omavalitsuste roll > 90

Riskianalüüs > 92

Lisa 1. Viited ja lingid > 94

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Roheplaani tegevused > 20

Uue narratiivi kujundamine > 22

Tegevus 1. Uus lugu: Ida-Virumaa kui Eesti rohepöörde eestvedaja >>> 23

Kompetents, teadus ja haridus > 25

Tegevus 2. Kohalike omavalitsuste kompetentsi suurendamine koolituste ja keskse info veebilehe abil >>> 26

Tegevus 3. Riigiametnike regulaarsed vastuvõtuajad Ida-Virumaal >> 27

Tegevus 4. Rohepöörde teadusvõrgustik Ida-Virumaal >>> 28

Tegevus 5. Ring-, bio-, ja sinimajanduse teadlikkuse kasvatamise ja nõustamise keskuse loomine mõne olemasoleva asutuse juurde >> 30

Tegevus 6. Ida-Virumaa energiaagentuuri loomine > 31

Tegevus 7. Tehnilise oskustööjõu ümberõppeprogrammide loomine > 33

Tegevus 8. Uued taseme- ja täiendõppeprogrammid rohemajanduse teemadel > 35

Võrgustiku võimendamine ja koostöö > 37

Tegevus 9. Innovaatilise ring- ja biomajanduse klastri(te) käivitamine Ida-Virumaal > 38

Tegevus 10. Kaitseministeeriumiga koostöö edendamine uute tuulealade avamiseks maismaal > 40

Tegevus 11. Taastuvenergiat soosivate vabade liitumisvõimaluste tekitamine fantoomliitumiste kõrvaldamise kaudu > 41

Innovatsioon ja uudsed tehnoloogiad pilootprojektidena > 43

Tegevus 12. Energiasalvestuse pilootprojektide konsortsiumide käivitamine >>> 44

Tegevus 13. Tervikliku energiatõhususe ja jätkusuutliku ehituse näidisprojekt "Rohemajakas" >>> 46

Tegevus 14. Agrovoltaiics lahenduste piloteerimise soodustamine >> 48

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Hoonepiirkondade terviklik planeerimine ja rekonstrueerimine > 50

Tegevus 15. Innovatiivse soojusmajanduse arendamine Ida-Virumaal >>> 51

Tegevus 16. Läbimõeldud hoonestuspoliitika ja elanike toetamise abil energiatõhususse panustamine >>> 53

Regulatsioonid ja poliitika > 55

Tegevus 17. Erandkorras planeeringute ja taotlusprotsesside kiirendamine ning lihtsustamine >> 56

Tegevus 18. Senisest enam kliimaeesmärkide tähtsustamine riigiasutustes ning sellest lähtuvalt nende eesmärgipärane tegutsemine >> 57

Tegevus 19. Kohaliku kasu mudeli rakendamine Ida-Virumaal >> 59

Rahaliste ja mitterahaliste toetuste suunamine > 61

Tegevus 20. Keskkonnatasude suunamine tagasi Ida-Virumaale ja sellest kohalike elanike toetamine rohepöördes >>> 62

Tegevus 21. Energiaühistute asutamise soodustamine >> 64

Tegevus 22. Kapitali kättesaamise parandamine kogukondadele ja ettevõtetele ning ressursikasutuse demokratiseerimine >>> 66

Tegevus 23. Finantsinstrumentide kogumik päikeseenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks >>> 68

Tegevus 24. Energiasalvestuse äriprojektide riiklik toetamine >>> 70

Tegevus 25. Rohemajanduse ettevõtlusega alustajatele stardilaenuga koolitusprogrammi väljatöötamine > 72

Tegevus 26. Ring- ja biomajanduse teemalise teadus-arendustegevuse toetamine >>> 74

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Konkreetsed ring- ja biomajandust edendavad tegevused > 76

Tegevus 27. Ühekordne bio- ja tootmisjäätmete ning tootmiste kõrvalsaaduste mahtude uuring > 77

Tegevus 28. Ülejääva toidu jagamise süsteemide arendamine Ida-Virumaal >>> 79

Tegevus 29. Paranduskeldrite loomine igasse KOVi >>> 81

Tegevus 30. Biogaasijaama loomine biojäätmete ära kasutamiseks >>> 82

Sinimajandus > 83

Tegevus 31. Veekogude kui ökosüsteemide keskkonnaseisundi taastamine >>>> 84

Tegevus 32. Sadamate taristu võimekuse arendamine jätkusuutlikuks ja nutikaks >>> 86

Tegevus 33. Kestlik merekeskkonna ja vooluveekogude ressursside kasutus >>>> 88

Tegevus 34. Jätkusuutliku ranniku-, mere- ja roheturismi arendamine >>>> 89

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Mõisted

ROHEMAJANDUS – majandus, mille tagajärjel paraneb inimeste heaolu ja sotsiaalne õiglus, mis ei põhjusta keskkonnariske ja survet loodusvaradele ja on seega vähese CO₂-heittega, ressursitõhus ja ühiskonda kaasav majandus. Roheplaanis on mõeldud rohemajanduse all nii taastuvenergeetika kui ka ring-, bio- ja sinimajanduse temaatikat üldiselt.

ROHEPLAANI VÕRGUSTIK – roheplaani koostoomes osalenud eksperdid ja organisatsioonide esindejad

KOOSLOOME – teenuste loomine koostöös kodanike või teenuse kasutajatega. Roheplaanis on koosloome all mõeldud protsessi meetodikat, kus plaani koostamisel on kaasatud erinevad osapooled, sh eksperdid, elanikud ja elluviijad.

RINGMAJANDUS – majandusmudel, kus minimeeritakse esmase toorme kasutust ja luuakse võimalikult väikeste kadudega tootmis- ja tarbimissüsteem (põhirõhk on ressursside väärimisel, jäätmete minimeerimisel).

SINIMAJANDUS – jätkusuutlik majandustegevus mere ökosüsteemis, rannikul ja laiemalt kogu vesikonnas.

BIOMAJANDUS põhineb taastuvate loodusressursside säästlikul kasutamisel. See sisaldab nii toidu, materjalide ja bioenergia tootmist kui ka loodusressurssidest saadavaid avalikke teenuseid.

KOV – kohalik omavalitsus. Roheplaanis on mõeldud Ida-Viru kohalikke omavalitsusi.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Sissejuhatus

Roheplaani on Ida-Viru maakonna 2021-2035 arengustrateegiat (hetkel eelnõu¹) täpsustav lisa. Ida-Viru arengustrategia on ühtlasi üks neist dokumentidest, mis annab sisendit riigi õiglasem ülemineku kavasse. Roheplaani suurim panus on selle praktilisus, mis on saavutatud Ida-Viru elanike, ettevõtjate jt sihtrühmade kaasamisega konkreetsete tegevuste ettepanekute väljatöötamisse. See võimaldab planeerida üleminekut õiglasemalt, läbimõeldumalt ja seonduvate osapoolte huvidega arvestavalt planeerida ning soodustab koostööd roheplaani elluviimisel.

Roheplaani koostati kahe koosloomeprotsessi käigus ning siinse lõpliku dokumendi koostasid nende tulemustest lähtudes MTÜ Cleantech ForEst (Cleantech Estonia) ja SA Eestimaa Looduse Fond.

Taastuvenergia ja energiatõhususe osa valmis 2020. aasta teises pooles. Selle eestvedajateks olid SA Eestimaa Looduse Fond, MTÜ Eesti Roheline Liikumine ja SA Keskkonnaõiguse Keskus.

Ring-, bio- ja sinimajanduse osa ettepanekute välja töötamist vedasid eest MTÜ Cleantech ForEst (Cleantech Estonia) ja SA Eestimaa Looduse Fond. See osa valmis jaanuaris 2022.

Mõlema osa koostamisel kasutati koosloome meetodit, mida aitas juhtida DD StratLab. Koosloomes sündinud ettepanekute mõju analüüsisid TÜ sotsiaalteaduslike rakendusuuringute keskus RAKE ja Balti Uuringute Instituut.

Koosloometöötubades osales umbes 90 inimest 60 organisatsioonist. Taastuvenergia ja energiatõhususe teemadel korraldati 9 töötuba, milles valiti välja 18 olulisemat ettepanekut ja ring-, bio- ja sinimajanduse osas korraldati 12 töötuba, millest koorus 12 ettepanekut. Need ettepanekud on koondatud 34 roheplaani tegevuseks (töötubade väliselt on lisandunud 4 ettepanekut).

Viited roheplaani ümarlaua kokkuvõttele, taastuvenergia ja energiatõhususe osa ning ring-, bio- ja sinimajanduse osa ettepanekutele ning koosloomeprotsessis valminud tekstidele on toodud [Lisas 1](#).

1 <https://ivol.ee/maakonna-arengustrategia-muutmine>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Hetkeolukord

Ida-Viru maakonna arengustrateegia on defineerinud kaks väljakutset – esime neist puudutab üleminekut põlevkivitööstuselt kliimanetraalsusele ja teine rahvaarvu kahanemist ja vananemist. Karmistuv kliimapolitika ning rangemad piirangud fossiilkütuste tootmisele ja kasutamisele põhjustavad põlevkivitööstuse konkurentsist välja langemise, mis omakorda viib töökohtade ja omavalitsuste tulu vähenemiseni. Maakonnas prognoositud rahvaarvu vähenemine mõjutab arengustrateegia ja roheplaani tegevusi ning teiselt poolt püütakse plaanitud tegevustega rahvastiku väljavoolu pidurdada.

Ida-Virumaad iseloomustavad lisaks madal ettevõtlikkus ja vähene rohemajandusele keskenduvate ettevõtete arv, põlevkivitööstuse saaste, endised tööstusalad ja jääkmaad. Samal ajal on Ida-Virumaal rohevõrgustikud ulatuslikumad võrreldes Eesti keskmisega ning kohalikud elanikud väärtustavad oma kodukandi mitmekesist loodust².

Sotsiaalsed näitajad

Eesti Statistikaamet prognoosib rahvaarvu kahanemist Ida-Virumaal kõigis vanusegruppides, välja arvatud üle 70-aastaste seas. Seniste trendide jätkumisel on 2035. aastaks Ida-Virumaal 21% vähem elanikke, kusjuures oluliselt suureneb üle 75-aastaste elanike arv, kuid noorukite ja keskealiste elanike arv väheneb vahemikus 29–48%. Statistikaameti andmetel on Ida-Virumaal elava leibkonnaliikme kulutused oluliselt madalamad, kui keskmise Eesti leibkonnaliikme oma. Väljakutsete seast tõuseb esile ka tööhõive madal määr ja kõrge töötuse määr.

Rohemajandusele ülemineku kontekstis on Ida-Virumaal üks lahendamist vajav sotsiaalne küsimus keelebarjäär, mis tuleneb sealse elanikkonna madalast eesti keele oskusest. Paljud jätkusuutlikku arengut soodustavad toetused ning kliima- ja keskkonnaotsuseid puudutavad dokumendid on kättesaadavad eesti keeles, mistõttu riigikeelt vähe või mitte valdavatel elanikel puudub võimalus infot saada ja seda sihipäraselt kasutada. Näiteks kasutatakse teistest maakondadest vä-

2 https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Regionaalareng_poliitika/kusitlustulemuste_analuus.pdf

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

hem toetust, millega saaks renoveerida kortermaju energiatõhusateks³. Üheks põhjuseks toetuste madalale kasutamisele võib pidada keelebarjääri, kuid rolli mängivad ka teised piiravad sotsiaalsed ja majanduslikud näitajad.

Majanduslikud näitajad

Ida-Virumaal oli 2020. aastal aktiivseid ettevõtteid üle 6400. Peamiste tootmis- ja teenidussektori tegevusaladel tegutses üle 4500 ettevõtte, millest üle 30% kuulus hulgi- ja jaekaubanduse ning mootorsõidukite remondi tegevusvaldkonda. Silmapaistvalt palju on nii ehitusettevõtteid (728), aga ka veondus ja laondus (647) kui ka töötleva tööstuse (597) tegevusvaldkonda kuuluvaid ettevõtteid. Ring- ja biomajanduse arengus oluliste tegevusvaldkondade kirjeldamisel leiti ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis, et Ida-Virumaal on näha väga mitmekülgset töötleva tööstuse struktuuri ja märkimisväärset müügitulu. Sellele tuginedes võib oletada, et Ida-Virumaa tööstus oleks võimeline looma täiendavaid lisaharusid, mis on seotud ring- ja biomajandusega, aga ka ellu viima suuremaid projekte.

Ringmajanduslikku ettevõtlust edendavast ressurtsitõhususe meetmest⁴ on 2017-2021 perioodil toetust saanud 10 Ida-Virumaa ettevõtet kokku 3 miljoni euro ulatuses. Nende ettevõtete tegevusvaldkonnad on keemia- ja plastitööstus, mineraalsete materjalide töötlus, mäetööstus ja puidutööstus, seega rohemajanduse perspektiivist pigem traditsioonilised tööstusharud.

Ida-Virumaal on kaks iduettevõtete kogukonda: Startup Estonia ja Tehnopoly Inkubaatori Ida-Virumaa esindused, kelle andmetel ei olnud nende kogukonnas 2021. aasta lõpul mitte ühtegi rohemajanduse või ringmajanduse iduettevõtet.

Keskkonnanäitajad

Tööstussaaste ja jääkmaad

Põlevkivi kaevandamine koos energia- ja keemiatööstusega on kujundanud Ida-Virumaa tööstusliku ilme ja lisaks on tööstusega kaasnenud keskkonnakahjude teke ning elukeskkonna kvaliteedi alanemine. Ida-Virumaad iseloomustavad põlevkivi kaevandamisest mõjutatud alad – maakonna pindalast moodustab kaevanduste pindala 15%, kokku ligikaudu 450 km²⁵.

3 <https://kodu.geenius.ee/rubriik/kinnisvara/ida-viru-korterite-korrastamiseks-moeldud-raha-joudis-hoopis-tallinna/>

4 <https://ringmajandus.envir.ee/index.php/et/finantseerimine>

5 Keskkonnaagentuur. Riikliku keskkonnaseire tulemuste kokkuvõte 2020. <https://keskkonnaagentuur.ee/keskkonnaagentuuri-tegevusvaldkonnad/keskkonnaseire/uuringud-ja-lingid#seiretulemuste-lhik>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Samuti on probleem tööstuses tekkivad õhu- ja veesaastet põhjustavad ained. Põlevkivitööstus põhjustab enamuse Eesti jäätmetekkest.⁶ Põlevkivitööstuse tõttu on Ida-Virumaa piirkonna põhjavesi halvas seisundis, kus ühelt poolt kaasneb ulatuslik nn alanduslehter ja teisalt on kõrgendatud ohtlike ainete sisaldus. Vaid pooled kaevud Ida-Virumaal on puhtad ja joogiveeks kõlbulikud⁷.

Põlevkivitööstusega kaasneb jääkreostus, mis on tingitud soojuselektrijaamade tuhaväljade ja endiste kaevanduste aheraine ladestuse kohtadega. Jääkreostus ohustab nii joogivett kui ka pinna- ja põhjavee kogumeid.

Kuigi Eesti valitsuse tegevusprogrammis on plaan väljuda põlevkivist elektri tootmisest aastaks 2035 ja põlevkivienergeetikast aastaks 2040, siis negatiivne põlevkivitööstuse keskkonnamõju kestab aastakümneid edasi. Tööstusaaste likvideerimisega tuleb pidevalt tegeleda ja see on kulukas – näiteks Purtse jõe puhastamine, mis peaks lõppema 2022. aastal, läheb maksma 21 miljonit eurot.⁸

Tööstustegevusega rikutud maa-aladele on vaja leida uus otstarve. Need saavad olla eelistatud kohad uutele arendustele, nagu taastuenergia pargid või innovaatiline tööstus. Endised tööstusalad võimaldavad esile tõsta piirkonna ajalugu. Samuti olla kasutusel filmilokatsioonide, kogukonna parkide, vabaajaveetmise võimalustena, mis aitaksid üleminekut teha emotsionaalselt lähemaks kohalike elanikele. Ka nemad peavad õiglase ülemineku juures kõige olulisemaks tööstusaladele uue funktsiooni leidmist⁹.

Elusloodus biomajanduse võimaldajana

Eluslooduse seire tulemustes, mis on koondatud 2020. aastal teatmikku „Eesti looduse kaitse aastal 2020, kajastub Eesti looma- ja linnuliikide püsielupaikade arv, mis on kõige suurem just Ida-Virumaal¹⁰. Ökosüsteemide toimimiseks on vajalik maakasutuse suunamine selliselt, mis tagaks liikide leviku võimalused elupaikade vahel, aga ka erisugused ökosüsteemiteenused (sh õhu ja vee puhastamine, puhkevõimalused looduses jpm). Ida-Virumaal katab seda toetav rohevõrgustik 77% maakonna pindalast, mis on Eesti keskmisest enam. 2019. aasta

- 6 Keskkonnaagentuur. Riikliku keskkonnaseire tulemuste kokkuvõte 2020. <https://keskkonnaagentuur.ee/keskkonnaagentuuri-tegevusvaldkonnad/keskkonnaseire/uuringud-ja-lingid#seiretulemuste-lhik>
- 7 <https://virumaateataja.postimees.ee/3760955/vee-ettevotjad-manitsevad-kaevuvett-kontrollima> ja <https://www.etag.ee/wp-content/uploads/2015/12/KTUK-Virumaa-kaevude-joogivee-kvaliteedi-uuring.pdf>
- 8 <https://www.err.ee/940826/purtse-joe-valgala-puhastatakse-polevkivitoostuse-jaakidest>
- 9 https://www.rahandusministeerium.ee/sites/default/files/Regionaalareng_poliitika/kusitlustulemuste_analuus.pdf
- 10 Keskkonnaagentuur. Eesti looduse kaitse aastal 2020. https://loodusveeb.ee/sites/default/files/inline-files/elk_2020_est%20%281%29_11.pdf

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

seisuga on Ida-Virumaal kokku 8 looduskaitseala, 15 maastikukaitseala, 1 rahvuspark ja 22 kaitsealust parki (puistut).¹¹ Loodusväärtused annavad hea aluse biomajanduse arenguks, mis puudutab looduse pakutavaid avalikke teenuseid, nagu näiteks loodusturism.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

11 Keskkonnaagentuur. Looduskaitse arvudes–2019. <https://kaur.maps.arcgis.com/apps/MapJournal/index.html?appid=03d9c0ec7047422c8ed29bba57a1f18d>

Roheplaani koostamise metoodika

Roheplaani loomine tugines koosloome metoodikal. Koosloome on lahendatava küsimuse osapooli kaasav ja jõustav protsess, millel on eksperimentaalne ja praktiline eesmärk. Enamik tänapäeva ühiskondlikke probleeme, nagu ka õiglase üleminekuga seonduv, on kompleksed, mis tähendab, et nende lahendamine ületab ühe organisatsiooni piirid ja eeldab erinevate osapoolte koostööd ning tarka katsetamist. Selleks pakub võimalusi hoolikalt disainitud koosloome. Koosloomemeetodi valik roheplaani koostamiseks lähtub siirdeuuringutest¹², kust selgub, et üleminekud on mittelineaarsed ühiskonnaülesed protsessid, kus on keskmise roll alt-üles innovatsioonil, eksperimenteerimisel, õppimisel ja võrgustumisel.

Roheplaani koostamise protsessil olid järgnevad eesmärgid:

- Koosloomes selgitada välja **eesmärgid** ja **tegevused** üleminekul rohelisele majandusele, keskendudes eraldi taastuvenergia ja energiatõhususe osale ning ring-, bio- ja sinimajandusele osale.
- Sündinud tegevuste **ettepanekuid analüüsida**, et hinnata nende tõhusust, teostatavust ja mõju.
- Pakkuda välja võimalik **tegevuskava** (esimesed sammud) roheplaani ettepanekute elluviimiseks.

Roheplaani lõppdokumendi koostasid Eestimaa Looduse Fond ja MTÜ Cleantech ForEst (Cleantech Estonia), kes on roheplaani koostamise eestvedajad. Roheplaani tegevusteni on jõutud koondades kahe koosloomeprotsessi ettepanekud ühtseks tervikuks. Põhijoontes on ettepanekute sisu jäänud samaks, kuid neid on täpsustatud ja ajakohastatud. Sisendi saamiseks on suheldud osapoolte ja ekspertidega, sh koosloomeprotsessis osalenutega, kellega jagati enne roheplaani valmimist ka esialgset versiooni tagasiside saamiseks. Roheplaani võrgustikuga toimus veebiseminar roheplaani valideerimiseks.

12 EEA report 09/2019, Sustainability transitions: policy and practice

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Visioon ja eesmärgid

Ida-Virumaa arengustrateegia eelnõus on sõnastatud visioon, milleks on saada rohepöörde eestvedajaks vähemalt Eestis, säilitades ja kasvatades selle käigus maakonna elanike heaolu ja ettevõtjate konkurentsivõimet. Roheplaani eesmärk on koondada potentsiaalsed tegevusettepanekud, mis aitavad seda visioon ellu viia ja elukeskkonda Ida-Virumaal parandada.

Täpsemalt on maakonna visioon järgnev:

- Ida-Virumaa on aastaks 2035 uue teadmispõhise kliimasõbraliku majandusmudeli arendamise tunnustatud eestvedaja.
- Maakonnas on teadus-, haridus- ja ettevõtluskogukonna toel hästi arenenud kliimasõbralik rahvusvaheliselt atraktiivne ja mitmekesine ettevõtlus.
- Maakonna elukeskkond on inimkeskne, kaasaegse ja kvaliteetse elu- ja teeninduskeskkonnaga ning aktiivse haridus-, töö-, kultuuri- ja spordieluga.
- Maakond on seotud Soome lahe kasvupiirkonnaga kiirete ja kvaliteetsete raudteede, maanteede, veeteede ja õhuühenduste sujuvalt toimivate võrgustike kaudu.

Roheplaani tegevused panustavad neist eelkõige esimese kolme visioonipunkti saavutamisesse.

Roheplaani panustab otseselt arengustrateegia eelnõus seatud eesmärkidesse. Eelkõige aitab see saavutada eesmärki minna õiglase üleminekuga üle fossiilkütuste põhiselt majandusmudelilt kliimasõbralikule mitmekesisele sotsiaalmajanduslikule mudelile. Roheplaani panustab arengustrateegia eelnõus eesmärkidenä välja toodud energiasäästu ja hoonete energiatõhususse, samuti energiaühistusse. Ringmajandust, mis on roheplaani üheks fookuseks, nähakse ka arengustrateegia eelnõus ühe potentsiaalika kasvuvaldkonnana.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Roheplaani visioon

Roheplaani visioon ja eesmärgid on sünteesitud roheplaani visiooni ümarlaua¹³ ja kahe koosloomeprotsessi käigus tehtust ning kinnitatud roheplaani võrgustiku kohtumisel.

- **Paranenud on sotsiaalne ja keskkondlik heaolu:** puhtam loodus- ja elukeskkond, vähem jäätmeid, uued töökohad, paranenud on kohalike inimeste heaolu (elukvaliteet ja elatustase, sh vääriline palk).
- **Uus lugu – rohepöörde eestvedaja kuvand on juurdunud nii maakonnas kui ka väljaspool:** Ida-Virumaa kui kõige innovaatilisem maakond, rohepöörde eestvedaja Eestis, rohepöörde näidispiirkond, selle kõrval väärtustatakse ka põlevkivitööstuse ajalugu.
- **Ida-Virumaal on keskkonnateadlik, jätkusuutlik ning koostööd tegev kogukond:** Ida-Virumaa on koht särtsakatele ja ettevõtlikele inimestele, kellel on tugev identiteet ja kogukonnatunne. Nt toimivad kogukonnaenergeetika põhised asumid, ühistulised tuule- ja päikesepargid, inimesed on aktiivsed energia tootmises, luuakse klastreid ja koostöövõrgustikke.
- **Kohalikes omavalitsustes on toimunud rohepööre:** olemas on eestvedajad, motivatsioon ja võimekus arendusteks. Toimunud on üleminek taastuvenergiale ja ringmajandusele, nt avalikel hoonetel mikrojaamad, ühistransport taastuvenergiaga, rohelised hanked.
- **Tööstuses on toimunud rohepööre:** Ida-Virumaa on Eesti roheline energia tootmise keskus – Ida-Virumaa ei ole mitte ainult energia tootmise piirkond, vaid tuginedes olemasolevale energeetika-alasele kompetentsile ja tööjõule toodetakse siin ka taastuvenergia ja energiasäästu vahendeid (nt päikesepaneelid, energiasäästlikud ehitusmaterjalid). Kasutatakse rohetehnoloogiasid ja investeeritakse tehnoloogia arengusse, väärintatakse tööstusalasid. Toimunud on ringmajanduslik ärimudeli muutus ka töötlevas tööstuses.
- **Tagatud on kohalik energiaga varustuskindlus:** kasutatakse ära kogu olemasolevat potentsiaali taastuvenergia tootmiseks ja salvestamiseks, sh olemasolevat elektrivõrku ja põlevkivikaevandusi kas hüdrokelektroenergia või veesoojusenergia kasutamiseks, sh ka virtuaalelektrijaamad, energiasalvestustehnoloogiad, vesiniku tootmine.
- **Ida-Virumaa toimib rohelaborina:** pilootprojektid uudsete jätkusuutlike lahenduste kasutuselevõtuks, näiteks eksperimentaalsed soojamajanduse lahendused jms.

13 https://looduskaitse.files.wordpress.com/2020/05/ida-viru-g-plaani-visioon_-rc3bchmaaruludekoond.pdf

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

- **Süsteemsed meetmed pakuvad toetavat keskkonda rohemajanduse arenguks:** finantsmeetmed ja nõustamine energiatõhususe, päikeseenergia, rohe- ja ringmajanduse ning jätkusuutliku ettevõtluse edendamiseks.
- **Ida-Virumaal on tiptasemel haridus- ja teadusarendus:** maakonnas on rohetehnoloogiate ja õiglase ülemineku kompetentsikeskus, mis on loodud koostöös KOVide, ettevõtete ning kohalike teadus- ja haridusasutustega, kelle tegevust toetatakse ja laiendatakse. Tagatud on ümberõppe- ja haridusvõimalused rohemajanduse valdkondades.

Roheplaani eesmärgid:

Roheplaani koosloomeprotsessides seati eesmärgid eraldi taastuvenergia ja energiatõhususe osale ning ring-, bio- ja sinimajanduse osale. Neile on lisatud võimalikud mõõdikud.

Üldised taastuvenergia ja energiatõhususe eesmärgid:

- **Kättesaadav päikeseenergia**
Võimalikud mõõdikud: Elanike protsent maakonna kogu rahvastikust, kes on päikesepeakide omanikud või kes kuuluvad energiaühistusse (%), päikeseenergia tootmine maakonnas (MW/h) või päikesepeakide võimsus (MW)
- **Rohkem tuuleenergia tootmist**
Võimalikud mõõdikud: Tuuleenergia tootmine maakonnas (MW/h) või tuulepeakide võimsus (MW)
- **Rohkem töökohti ja maksutulu tänu rohemajandusele**
Võimalikud mõõdikud: Rohemajanduslike ettevõtete arv, taastuvenergeetika ja ringmajanduse valdkonna töötajate arv
- **Energiatõhusad majad ja elektrivõrk ning jätkusuutlikud soojamajanduse lahendused**
Võimalikud mõõdikud: Iga-aastaselt renoveeritud kortermajade arv, energiatõhusaks renoveeritud hoonete üldpind (m²), A/B klassi hoonete osakaal kogu hoonefondist (%), elamute ja mitteelamute energiatarve (jälgitakse Eesti 2035 raames ja tõenäoliselt on info saadav ka maakondade kaupa), elektrivõrgu kadude protsent (%), saavutatud energiasääst (vähenenud tarbimine m² kohta); soojamajanduses kütte määr taastuvatest allikatest (välja arvatud madala kasuteguriga biomassi põletamine, nt põlevkivikateldes, mis ei ole keskkonna vaatest jätkusuutlik lahendus), tõhusa koostootmise osakaal kaugküttes.
- **Energiasalvestuse suurem maht**
Võimalikud mõõdikud: Salvestuse maht (MW/h)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Üldised ring-, bio- ja sinimajanduse eesmärgid:

- **Bio-, tootmis- ja olmejäätmete teke on maakonnas märkimisväärselt vähenenud.**

Võimalikud mõõdikud: jäätmete ladestamise määr (vs ringlusse võtmine), biojäätmete kohapeal (50 km raadiuses) ringlussevõtu määr, liigiti kogutud jäätmete osakaal, toormete impordi määr, põhjavee kvaliteet maakonnas, pinnavee kvaliteet maakonnas

- **Maakonnas on eelisarendatud ring-, bio- ja sinimajanduse ettevõtluse põhiinfrastruktuur ja toetussüsteemid.**

Võimalikud mõõdikud: ettevõtete hulk ring- ja biomajanduse klastris, ring-bio- ja sinimajanduslike ettevõtete osakaal maakonna SKPst, teadus-arendustegevuse investeringud rohemajanduse teemadel SKPst, keskkonnahoidlike hangete osakaal

Roheplaani lõppdokumendi koostamise käigus seati ka igale laiema suunaga teemagrupile põhiline eesmärk, millesse sealsed tegevused panustavad, ja võimalikud mõõdikud.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Roheplaani koosloomelised ettepanekud

Roheplaani tegevused lähtuvad koosloomes tehtud ettepanekutest. Igast töögrupist valiti välja kõige potentsiaalikumad ideed, mida edasi arendada ja mille mõju hinnata. Osad ettepanekud on laiad, omades potentsiaalselt suurt, kuid pigem kaudset mõju. Samas on ka väga konkreetseid projektiettepanekuid millel on otsene, kuid mahult väiksem mõju.

Koosloomes tehtud ettepanekute lühiülevaade valdkondade põhiselt:

Taastuvenergia ja energiatõhusus

TUULEENERGIA puhul sai fookus piirangute eemaldamisele – Kaitseministeeriumiga leida võimalusi uuteks tuulealadeks, kohaliku kasu mudeliga suured elanike toetust ning leida lahendus fantoomliitumistele.

PÄIKESEENERGIA ei vaja niivõrd takistuste eemaldamist, kuivõrd tuge. Seda peamiselt finantsinstrumentide näol, nii eramajapidamistele kui ettevõtetele, kuid ka ümberõppe kujul. Lisaks piloteerimist *agrovoltaics*¹⁴ tehnoloogiatega.

ENERGIATÕHUSUSE saavutamine eeldab nii elektrivõrgu, soojamajanduse kui elamute tasandi innovatiivsete lahenduste katsetamist ja kasutuselevõttu. Aeglaselt kulgev elamute renoveerimine vajab terviklikku poliitilist lähenemist.

ENERGIASALVESTUSE mahu kasvatamiseks võiks Eestisse tuua tehnoloogiapilootprojekte ning rahastada vajaduspõhiselt valmis tehnoloogiatega salvestusjaamade rajamist. Erikorras peaks kiirendama ka loastamisprotsesse.

VALDKONDADEÜLESED ettepanekud loodi erinevates töögruppides ja kutsuvad üles rajama piirkonda kompetentsikeskus, toetada kogukondliku energeetikaga tegelemist ning kliimaeesmärkide lisamist muude keskkonnanõuete juurde. Kõigele lisaks leiti, et on oluline tegeleda ka Ida-Virumaa avaliku kuvandi ja sisemise narratiivi positiivsemaks pööramisega.

14 <https://www.ise.fraunhofer.de/en/key-topics/integrated-photovoltaics/agrivoltaics.html>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Ring-, bio-, ja sinimajandus

Ring-, bio- ja sinimajandusel on suur potentsiaal nii positiivseks keskkonnamõjaks kui ka ettevõtluse elavdamiseks ja elatustaseme tõstmiseks.

RINGMAJANDUSE ideed arvestavad toodete ja teenuste kogu elutsüklit ja keskenduvad lahenduste otsimisele seal, kus probleemid algavad – tootmise ja olemasolevate toodete parandamise juures. Tänapäevaste, peamiselt jäätmetega tegelemise asemel võiks ülejääkidest saada uus ressurss, panus majandusse ning ka potentsiaalne maksutulu. Tehtud ettepanekud sihtisid menetlusprotsesside kiirendamist, rahastuse suunamist, ringmajandusliku ettevõtluse arendamist, kompetentsi ja teadus-arendustegevuse suurendamist.

BIOMAJANDUS põhineb taastuvate loodusressursside säästlikul kasutamisel. See sisaldab nii toidu, materjalide ja bioenergia tootmist kui ka loodusressurssidest saadavaid avalikke teenuseid.¹⁵ Ringmajandust ja biomajandust on roheplaanis käsitletud tihti koos, kuna biomajanduse valdkonnas tehtud ettepanekud lähtuvad ringmajanduslikust mõtteviisist. Näiteks ülejääva toidu jagamine ning väheväärtuslikust biomassist ja biolagunevatatest jäätmetest biogaasi tootmine.

SINIMAJANDUST võib vaadelda esiteks kui jätkusuutlikku majandustegevust mere ökosüsteemis, rannikul ja laiemalt kogu vesikonnas, või teiseks lähtudes G. Pauli pakutud majandusmudelitest, mille keskmes on looduse toimimisest inspireeritud innovatsioon. Roheplaani visiooni ümarlaual lähtuti G. Pauli definitsioonist ning kokkuvõtlikult leiti, et tuleb täiendada baasteadmisi, et maakonna elanikud oskaksid sinimajanduslikult mõelda ja tegutseda. Roheplaani ettepanekuid sisustasid koosloomes osalejad enda erialastest teadmistest lähtudes vesikondade vaatest, eelkõige probleemist, et veekogude seisund on Ida-Virumaal oluliselt halvem kui teistes Eesti maakondades. Roheplaani kokku kirjutamise käigus liitusid roheplaani võrgustikuga ka sinimajandust spetsiifilisemalt tundvad osalejad, kes aitasid sisustada lisaettepanekud sinimajanduse valdkonnas lisades oluliste teemadena rannikuturismi, kestliku ressursside kasutuse ja jätkusuutlike sadamate ja laevanduse teema.

15 https://ec.europa.eu/research/bioeconomy/policy/bioeconomy_en.htm

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Roheplaani tegevused

Roheplaani tegevused, mis lähtuvad koosloomes tehtud ettepanekutest, on jagatud laiemate suundade vahel, mis annavad ülevaate prioriteetsetest teemadest roheplaanis.

Tegevuste nimekirja nende suundade all ei tasu võtta lõplikuna, vaid tuleb arvestada, et see lähtub koosloome hetkest (2020–2021) ja selles osalenud inimeste vaatest. Samuti andis tegevustele raamid Ida-Viru Omavalitsuste Liit (IVOL), kelle nägemuses oli roheplaani fookuses taastuvenergia, ring-, bio- ja sinimajanduse areng maakonnas. Seetõttu teisi võimalikke valdkondi, näiteks transport ja jätkusuutlik elukeskkond, koostamise käigus ei käsitletud. Need valdkonnad on siiski rohepöörde kontekstis olulised ning neid võib käsitleda maakonna arengustrateegias või lisada hiljem tegevuskavadesse näiteks roheplaani ülevaatamise käigus.

Välja on toodud tegevuse kirjeldus, selle olulisus ja esimesed sammud, millega võiks alustada tegevuse elluviimist. Mõne ettepaneku puhul on välja toodud ka hinnanguline investering, kuid suure osa ettepanekute puhul maksumust ei hinnatud, kuna idee olemus või detailsusaste ei võimaldanud seda teha.

Roheplaani tegevuste ajaraam

LÜHIKE PROTSESS,
1-2 aasta pärast konkreetne
tulemus ja tegevus
jätkub

KESKMISE
PIKKUSEGA PROTSESS,
3-5 aastat ja tegevus jätkub

PIKK JA PIDEV PROTSESS,
suurem tulemus ca 10 aasta
pärast, aga algavad kohe

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Uue narratiivi kujundamine

EESMÄRK: Maakonna elanike seas on suurenenud toetus rohepöördele ja maakonna kuvand on muutunud põlevkivi piirkonnast rohepöörde eestvedajaks.

Võimalikud mõõdikud: Ida-Virumaa elanike suhtumine kliimaneutraalsuse saavutamisesse/rohepöördesse (õiglase ülemineku seiramisel tehtavad regulaarsed küsitlused), roheliste investeeringute maht Ida-Virumaale (EUR), kvalitatiivsed uuringud (nt vestlused kohalikega), Eesti elanike suhtumine Ida-Virumaasse (nt küsitlused)

TEGEVUS 1

Uus lugu: Ida-Virumaa kui Eesti rohepöörde eestvedaja

Ida-Virumaa identiteet on tugevalt seotud põlevkiviga ning see ei muutu põlevkivitööstuse lõppemisega iseenesest. Mõistlik on üles ehitada juba olemasolevale identiteedile (energeetika) midagi uut ja kaasaegset, näiteks **luua roheenergeetika maakonna kuvand**. Muutusega tekib Ida-Virumaal võimalus leida oma koht taastuenergia poole liikumas maailmas ning jääda atraktiivseks energiapiirkonnaks, seda mitte ainult energiatootmise alana, vaid ka **taastuenergeetika kompetentsi ja tööjõu piirkonnana**. Uue loo kujundamist saab laiendada ka kogu rohepöördele. Ida-Virumaa arengustrategia eelnõu visioon on, et maakonnast saaks Eesti rohepöörde eestvedaja, seega toetab tegevus otseselt visiooni saavutamist.

Roheplaani kõik tegevused panustavad uue loo tekkimisse. Samas tuleb kuvandi kinnitamiseks tegeleda eraldi **kommunikatsiooniga**, seda nii maakonna sees kui ka maakonnaväliselt. Maakonnasiseselt on oluline, et inimesed ka ise uut lugu kogeksid ja uhkuse ning julgusega sellest räägiks. Seda toetavad näiteks roheplaani ettepanekud, mis panustavad kogukondadesse, näiteks energiaühistute ja paranduskeldrite loomine, aga laiemalt ka üldine kogukondliku tegevuse edendamine olgu selleks siis tööstuspärandi kasutamine kultuuritegevuseks või kohalike ühistegevused. Samuti on oluline roll haridusel, eelkõige ülikoolidel, kes seda seda suunda eest veavad.

Tegevuse olulisus: Uuel lool on eelkõige suur sotsiaalne mõju. Sellel on positiivne mõju rändesaldole ja piirkonna inimeste sotsiaalsele kindlustatusele, kuna uue kuvandi kaudu tõuseb **piirkonna atraktiivsus** ja sotsiaal-majanduslik võimekus. Maakonna väline kuvand aitab piirkonda meelitada uusi inimesi ja investee ringid.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Eestvedaja peaks esimese asjana kokku kutsuma töörühma, kuhu kuuluvad muuhulgas keskkonna- ja loominguinimesed, noored ning lisaks kohalikele ka mõned riigi esindajad.
- Töörühma ülesanne saab olla
 - ▶ **uue loo täpsemaks visandamine,**
 - ▶ **põhisõnumi loomine,**
 - ▶ **konkreetsemate sammude paika panemine** loo levitamiseks nii maakonna sees kui ka väljas ning täpsemate vastutusvaldkondade jagamine. Muuhulgas tuleb kaardistada infokanalid ja sihtrühmad – kellele, mida, kuidas kommunikeerima hakatakse. Tuleb koondada ja jagada eesmärgipäraselt infot maakonna roheplaani tegudest, rohelistest algatustest ja mitmekesisest loodusest.
- Eraldi läbi mõelda noorte kaasamine.
- Eraldi läbi mõelda riigi roll – see peab olema lahendatud nii, et selle käigus riigi vastu usaldus tõuseks, st riik võimaldab kohalikel ise oma uut lugu luua.

Eestvedaja on TalTech Virumaa Kolledž, kelle ülesanne on koordineerida ja kommunikeerida tegevusi kuvandi kujundamiseks nii maakonnas kui ka maakonna väliselt.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Tuul 6, lk 30-35).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Kompetents, teadus ja haridus

EESMÄRK: Maakonnas on suurem teadlikkus ja kompetents ning teadus- ja arendustegevus rohemajanduse teemadel.

Võimalikud mõõdikud: teadlikkuse küsitlused elanike seas; uurimis-, arendus- ja tööühmade arv, mis seostuvad rohemajandusega; rohemajanduse valdkonna taseme-, ümber-, ja täiendõppe lõpetanud inimeste arv; roheplaanis märgitud (nõustamis)keskuste korraldatud elanike teadlikkuse tõstmisega seotud tegevuste, nt ürituste arv; rohemajandusega seotud õppekavade/ürituste arv erinevatel haridusastmetel (sh huviharidus, koolid, lasteaiad).

TEGEVUS 2

Kohalike omavalitsuste kompetentsi suurendamine koolituste ja keskse info veebilehe abil

On oluline, et riigis oleks üks usaldusväärne ja terviklik ülevaade KOVidele, kuidas on korrektne teha **keskkonnahoidlikke hankeid, planeeringuid, taotlusvoore, projekte** jne. Selline info peaks olema mugavalt ja selgelt veebi teel kättesaadav ning alati kõige uuema infoga. Sellest informatsioonist lähtuvalt peaks koolitama KOV ametnikke, kas ühekordselt või regulaarselt. Nii veebilehe haldajaks kui ka koolituste läbiviijaks sobib näiteks mõni Keskkonnaministeeriumi allasutus või TalTech Virumaa kolledž. Ida-Virumaa kontekstis võiks koolitusi ametnikele pakuda **ülemineku kompetentsi- ja nõustamiskeskused** (vt tegevused 4 ja 5).

Tegevuse olulisus: Tegevus võib muuta KOVide hangete, planeeringute, taotlusvoorude ja projektide tegemise keskkonnahoidlikumaks. **Keskne infoveebileht** oleks heaks eeskujuks ka üle-eestilisele KOVide kompetentsi tõstmisele ja toetaks kuvandit: Ida-Virumaa kui rohepöörde eestvedaja.

Esimesed sammud:

- Ida-Virumaa KOVide esindajad peaksid ühiselt otsustama, milliseid kompetentse neil on vaja rohevaldkonnas tõsta ning seejärel liikuma edasi konkreetsete sammudega selle saavutamiseks.
- IVOL koostöös aktiivsete KOVidega saavad tellida ametnikele koolitusi ja koordineerida maakondliku infolehe loomist.
- KOVide esindajad saavad suhelda riigiasutustega, näiteks Keskkonnaministeeriumiga, ning tõugata tagant seda, et riigiamet looks kõikidele Eesti KOVidele suunatud info veebilehe ja pakuks võimalusi koolitusteks.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis](#) (Ettepanek 4, lk 27).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 3

Riigiametnike regulaarsed vastuvõtuajad Ida-Virumaal

Rohemajandusele üleminekut toetavad **ametnikud peaksid olema võimalikult kiiresti ja mugavalt kättesaadavad** nii KOV ametnike jaoks, kes teevad keskkonnahoidlikke hankeid, koostavad ja kinnitavad planeeringuid ning korraldavad taotlusvoore kui ka ettevõtjatele, kes õiglasse üleminekusse uutsorti tehnoloogia või ärimudeliga soovivad panustada. Üheks võimaluseks on **planeerida regulaarsed vastuvõtuajad** Ida-Virumaale. Selleks võib korraldada näiteks riigimajas regulaarseid Ida-Virumaa päevi teatud osakondade ja ametitega või kasutada **digitaalset** Ida-Virumaal toimuvate **kohtumiste broneerimissüsteemi**. Virtuaalsed kohtumised on kiired ja mugavad, kuid oluline on korraldada ka riigiametnike viibimisi Ida-Virumaal, et näidata riiklikku kohalolu, tajuda kohalike elu, võrgustuda, luua inimhõõdet ja tekitada usaldust.

Tegevuse olulisus: Kiire ja üks-ühele suhtlus aitab kaasa sellele, et rohepööre maakonnas on sujuv ja õiglasse üleminekuga seotud toetused kasutatakse ära õigeaegselt ja tulemuslikumalt.

Esimesed sammud:

- Esmalt peaksid IVOL ja IVEK kaardistama olulised riigiametnike profiilid, kelle kättesaadavus on võtmetähtsusega KOVidele ja ettevõtetele.
- Seejärel tuleb vastavate ametkondadega suhelda, et leida võimalused sujuva suhtluse korraldamiseks ja infovahetuseks.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 5, lk 28).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KUUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 4

Rohepöörde teadusvõrgustik Ida-Virumaal

Tegevuse keskmeks on luua kõrgkoole, teadusasutusi, ettevõtteid ja organisatsioone ühendav teadusvõrgustik, mis keskenduks nii uutele tehnoloogiatele, nendega seotud ettevõtlusele kui ka ülemineku sotsiaal-kultuurilistele aspektidele. **Tehnoloogilist poolt veab eest TalTech Virumaa Kolledži ViDRiK** (Virumaa Digi- ja Rohetehnoloogiate Innovatsioonikeskus). **Sotsiaalteadusliku poolt**, pakudes siirdeprotsesside planeerimisel teaduslikku alust ja olles koordineerivas ja seiravas rollis, veab eest TÜ Narva Kolledž.

Võrgustiku peamine fookus võiks olla teadus- ja arendustegevus (nii rakendus- kui alusteadus), kuid ka **innovatsiooni katseprojektid** (nii tehnoloogiline kui sotsiaalne innovatsioon), innovatsiooni tutvustamine **demoalade** kaudu, kohalike kõrgkoolide õppekavade arenduse toetamine ja siirdeprotsessi analüüs ja seire.

Ühe võimalusena võiks võrgustikuga liita ka vabatahtlike erialaekspertide ühenduse – spetsialistid, kes on huvitatud Ida-Virumaa rohepöördesse panustama. Sellesse saab kaasata roheplaani võrgustiku eksperte, mis annaks järjepidevust ka roheplaanile. Toimivuse tagamiseks on hea, kui see ühendus oleks mõne olemasoleva keskuse all, mis koordineeriks ning tagaks omavahelised suhtlemisvõimalused. Ülikoolid oleksid siin potentsiaalsed eestvedajad, sest neil oleks võimalus kaasata ka oma tudengeid vabatahtlikku töösse.

2022. a. kevade seisuga on rahaline toetus planeeritud õiglase ülemineku fondi vahenditest teadusvõrgustiku toetamiseks, sh rohepöörde ja õiglase ülemineku kava seire ja analüüsi programmile (mõju Ida-Virumaa ühiskondlik-majanduslikule arengule). Seireuuringute teemade hulgas on innovatsioonivõimekus, tööhõive, rändekavatsused, haridusvajadused, kogukonnasuhted ja paigakiindumused.

Tegevuse olulisus: Teadus- ja arendustegevuse mõju on olemuselt pikaajalisem, kuid positiivne nii majanduslikus, keskkondlikus kui ka sotsiaalses mõttes. Teadusvõrgustiku tehtav töö on suunatud Ida-Virumaa heaolu tõstmiseks laiemas mõttes ja kasu saavad sellest kaudselt ka Ida-Virumaa kohalikud inimesed. Teadusvõrgustiku tegevus suurendab tõenäoliselt oluliselt Ida-Virumaa seotust ja läbikäimist välismaailmaga.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU TÄHTSUS
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Kaardistada huvitatud osapooled ning leida ühisosa ja koostöö olemasolevate ja loomisel olevate rohevaldkonna nõustamiskeskuste ja võrgustikega Ida-Virumaal ja mujal Eestis.

Investeeringu hinnanguline maksumus:

A) võrgustiku loomine, juhtiv meeskond, kaardistus vajalikest uuringutest ja paari esmase töökoha (nt kaasprofessor ja teadur) loomine: ca 200 000 eurot;

B) kui on konkreetset uuringuprojektid, siis need on eraldi rahastuse ja tellimusega. Vajalik on nii riiklik kui ka ettevõtete rahastus (nt ca 6 aastat kestev sotsiaalteaduslik seireuuring on tehtav suurusjärgus 500 000 eurot kuni 1 000 000 (oleneb ambitsioonist ja meetodist).

Eestvedajad on Ida-Virumaal tegutsevad ülikoolid (Tartu Ülikooli Narva kolledž ja TalTech Virumaa Kolledž) koostöös Ida-Viru Teadusnõukoguga. Pannustama peaks ka IVEK ja IVIA ning riigi poolelt HTM, kes on õiglase ülemineku fondi teadusvõimekuse arendamise meetme eest vastutaja.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 6, lk 51-54)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERUMIST
TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 5

Ring-, bio-, ja sinimajanduse teadlikkuse kasvatamise ja nõustamise keskuse loomine mõne olemasoleva asutuse juurde

Ring-, bio- ja sinimajandusele üleminek on keeruline ja eeldab palju selliseid kompetentse, mida kohalike omavalitsuse ametnikel, olemasolevatel ja alustavatel ettevõtjatel, kohalikel kogukondadel ning tavakodanikel napib. Selle asemel, et kõik need osapooled ise endale vastava kompetentsi looksid – näiteks ekspertide palkamise või pidevate väliste konsultantide abil, tasub teadmine koondada ühte keskusesse, mis suudaks nõustada ja koolitada kõiki neid osapooli. Selline keskus võiks asuda juba olemasoleva nõustamiskeskuse juures, nagu näiteks Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus (IVEK). Keskuse loomine peaks toimuma koostöös kohalike kõrgharidusasutustega (TÜ Narva kolledž, TalTech Virumaa kolledž).

Nõustamiskeskuses töötavad eksperdid võiks aidata KOVidel teha **keskkonnahoidlikke hankeid ja planeeringuid**, ettevõtetel viia läbi sisemist rohepööret ning kogukondadel olla teadlikumad ja **käivitada** omi projekte.

Tegevuse olulisus: Ringmajanduse nõustamiskeskuse loomine toetab kohalikke kogukondi ringmajanduse rakendamisel. Tegevus on suunava iseloomuga ja **piikaajaliste mõjude** saavutamiseks oluline. Ringmajanduses on oluline koostöö eri ettevõtete ja ka sektorite vahel ja selline keskus aitab kaasa võrgustumisele.

Esimesed sammud:

- Leida rahastus ja luua keskus allüksusena nt IVEKi juurde.

Eesvedaja on IVEK, kes koordineerib tegevust ning kaasab Ida-Viru teadusnõukogu ning seeläbi piirkondlikke haridusasutusi ja ülikoole laiemalt.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 3, lk 26).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 6

Ida-Virumaa energiaagentuuri loomine

Hetkel puudub nii üksikisiku, kogukonna kui ka KOVi tasemel terviklik teadmine kõikidest taastuvenergeetika teemadest (sh energiatõhusus, mikrotootmine, energiakogukondade, -ühistute võimalused, jne). Vajadusel saab kasutada Tartu, Saaremaa ja Tallinna energiaagentuuride ja ülikoolide eksperte, kuid see ei ole süsteemne ja nõustamine jõuab üldjuhul elanikeni (kasusaajateni) lünklikult. Teiste piirkondade energiaagentuuride näitel on võimalik luua eraldiseisev energiaagentuur või liita loodav agentuur mõne olemasoleva asutuse juurde.

Ida-Virumaa energiaagentuuri peamised tegevused võiksid olla:

- energeetikaalane teavitustöö (energiasääst ja -tõhusus, renoveerimine jne) elanikele, väikeettevõtetele, ühistutele;
- korteriühistute nõustamine;
- informatsiooni ja nõustamise pakkumine, mis puudutab tavakodaniku (sh ka kogukondade) võimalusi tegutseda taastuvenergia tootjana, tarbijana ja elektriturul osalejana;
- KOVi tasemel energia ja kliimaindikaatorite seire korraldamine;
- energia- ja kliimaprojektide omafinantseeringutega abistamine (esialgu projektipõhiselt, hiljem võimalusel eraldi regionaalse fondina);
- ELi toetusvõimaluste leidmine ja rahastuse kasutamine kohalikes projektides;
- KOVide abistamine energia- ja kliimakavade koostamisel.

Tegevuse olulisus: Ida-Virumaa kohalikul energiaagentuuril oleks toetav roll mitmele teisele roheplaani tegevusele ehk see võimendaks nende potentsiaalset kasu. Energiaagentuur võimaldaks elanikel ja kogukondadel taastuvenergia **lahenduste kasutuselevõtu protsessi kiirendada** ning parandada oluliselt taastuvenergeetika alase teavitustöö efektiivsust kohaliku elanikkonna seas ja KOVides. **Tõuseb tehnoloogiline kompetents**, mis avab võimaluse omakorda uute ettevõtete tekkeks. Kogukondade teadlikkuse tõus ning energiaagentuuri töö tulemusel sündinud **koostöökogemused** loovad elujõulisemaid kogukondi, kes omakorda loovad kohapeal paremat elukeskkonda.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Kohaliku energiaagentuuri loomine peaks toimuma koostöös Tallinna, Saaremaa ja Tartu energiaagentuuridega.
- Selleks, et tegevus käiku läheks tuleb selgelt kommunikeerida, millist lisandväärtust loob just Ida-Virumaale loodav energiaagentuur kohalike kogukonnale.

Eestvedaja võiks olla Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (IVOL) ning kohalikest kõrgkoolidest TalTech Virumaa Kolledž, kellel on energeetikaalast kompetentsi, võimalust seda kasvatada ning ka uusi eksperte maakonda tuua.

Investeeringu hinnanguline maksumus: Ida-Viru Energiaagentuuri loomise investeering sõltub mitmetest elementidest, näiteks kas energiaagentuur loodaks mõne olemasoleva organisatsiooni juurde, millistel tingimustel saadakse ruumid kasutusse ja kui palju asub keskus inimesi tööle.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 7, lk 55-57)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 7

Tehnilise oskustööjõu ümberõppeprogrammide loomine

Ümberõppeprogrammid pakuvad võimalust uue ameti õppimiseks neile, kelle töökoht kaob kliimanetraalsusele ülemineku tõttu. Roheplaani koostamise koosloomeprotsessis tekkinud ümberõppe idee keskendub päikeseenergeetikale. See annaks võimaluse ca 1000 tehnilise taustaga inimesele põlevkivisektorist vahetada eriala energeetikasektori siseselt. Kvalifitseeritud insener-tehniliste teadmiste ja kogemustega päikeseenergeetika tööjõudu on vaja juba praegu. Konkreetsemalt on täna puudus kvalifitseeritud elektriala projekteerijatest, paigalduse objektijuhtidest, seadmete paigaldajatest ja kvalifitseeritud ning sobiva pädevusega elektrikutest. Ida-Viru Kutsehariduskeskuses on juba olemas ligilähedased erialad¹⁶ ja vajalik oleks vaid mõne uue rohemajandusega seotud oskustööjõu õppekava lisamine.

Ümber- ja täiendõppeprogrammide loomine on sees ka Ida-Viru maakonna arengustrateegia lisaks olevas [haridusplaanis](#). Seega on tugev sünergia kahe valdkonna, hariduse ja rohemajanduse, vahel.

Tegevuse olulisus: Ümberõppeprogrammid panustavad otseselt inimeste võimalusse leida endale uus töökoht rohepöördega aina kasvavates valdkondades, nagu päikeseenergeetika.

16 https://kutsehariduskeskus.ee/et/erialad/taastuenergia-tehnoloogia-ja-seadmete-paigaldaja%2C-kutseope-jatkuope#taastuenergia_tehnoloogia_ja_seadmete_paigaldaja_kutseope_jatkuope

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Uute ümberõppeprogrammide loomisega tegelevad piirkondlikud kõrg- ja kutsekoolid. Sisendit võib anda Teadus- ja Arendusnõukogu (TAN).
- Rohemajanduse õppeainete sisseviimise üldhariduskoolide erinevates astmetes ja huvitegevuses võimalikuks eestvedajaks võib olla Ida-Virumaa haridusklast (Hariduskopter), kes saab kaasata ettevõtjaid ja valdkondlikke organisatsioone (nt päikese- ja tuuleenergia, rohetehnoloogiate jne.)
- Ühena esimestest on võimalus edasi minna roheplaanis kirjeldatud ideega päikeseenergia vallas. Selle eestvedajaks võiks olla Eesti Päikeseenergia Assotsiatsioon. Õppeprogrammi algatamiseks saab kokku kutsuda vajalikud osapooled, nagu Ida-Virumaa kutsehariduskeskus, Eesti Päikeseenergia Assotsiatsioon, päikeseenergia ettevõtted, teised eksperdid ja Töötukassa. Ühiselt saab identifitseerida, mis on praeguses kutseõppes puudu, täpsustada vajadus koostöös ettevõttega ja seada uu(t)e õppekava(de) fookus.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 3, lk 42-46)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 8

Uued taseme- ja täiendõppeprogrammid rohemajanduse teemadel

Ida-Virumaale on juurde vaja **eestvedajaid ja eksperte**, kes saavad oma teadmistega rohepöördesse panustada. Kõrghariduse tasemel õppevõimaluste loomine nii taseme- kui täiendõppe programmide näol võiks toimuda koostöös TÜ Narva kolledži ja TalTech Virumaa kolledžiga. See aitaks lisada maakonna sees sotsiaalset sidusust ja vältida olukorda, kus kaks kolledžit selles valdkonnas üksteist dubleerivad. Samuti on oluline luua sobivaid programme teistel haridustasanditel nagu huviharidus, koolid, lasteaiad. Näiteks võiks riigigümnaasiumis luua rohemajanduse suuna. Õiglase ülemineku fondi vahenditest on Haridus- ja teadusministeeriumil plaanis ka õpivõimaluste edendamist toetada.

TalTechil on Virumaa kolledžis plaanis välja töötada õppekavad ja täiendõppeprogrammid ringmajandust ja energeetikat puudutavatel teemadel:

1. ringmajandus ja vastutustundlik ettevõtlus, bakalaureuse kava (edaspidi ka magistrikava, kui on näha vajadust);
2. jätkusuutliku/targa tööstuse magistriõppekava, mille missiooniks on Tööstus 4.0 ning rohepöörde arengute toetamine koostöös Virumaa Digi- ja Rohetehnoloogiate innovatsioonikeskusega (VIDRIK, TalTech Virumaa kolledži üksus) läbi kaasaegsete tööstuse digitaliseerimise ja ringmajanduse alaste teadmiste ja rakendamisoskustega inseneride koolituse nii Ida-Virumaa tööstuse, laiemalt kogu Eesti (OSKA raportite põhjal) kui ka Euroopa Liidu (OSCD raportite põhjal) tööjõuturu vajadusi arvestavalt;
3. energeetika magistriõppekava, kus taastuvenergiat on kindlasti oluline roll;
4. olemasolev kütuste keemia ja tehnoloogia magistriõppekava on plaanis ringi teha ning võtta fookusesse põlevkivi ja taastuvate energiaallikate ümbertöötlemistehnoloogia kemikaalideks ja keemia tooraineks, samuti on kaetud vesiniku salvestamise tehnoloogiate teema;
5. plaanis on teha Virumaa kolledži vastuvõtt TalTechis olemasoleval õppekaval "Rohelised energiatehnoloogiad" (alates 2023. a).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KUNSTI
KIJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Tegevuse olulisus: Uued jätkusuutliku tehnoloogiaga seotud õppekavad aitavad leida (ja luua) kohalikke eestvedajaid, kes rohemajandust maakonnas edendama hakkavad.

Esimesed sammud:

- Vaja oleks ühiselt mõelda, milliste rohepöördele keskenduvate õppekavade lisamine annaks Ida-Virumaa haridusmaastikule juurde unikaalsust ja atraktiivsust, meelitades koha peale jääma maakonna noori ja juurde tulema õppijaid mujalt Eestist ja ka teistest riikidest. Sh saab uurida, millised uudsed erialad on populaarsed teistes riikides või millistest erialadest on huvitatud noored. Näiteks õppekavad bio- ja sinimajanduse teemadel või sotsiaalteadusliku suunitlusega roheüleminekut toetavad õppekavad ei ole praegu plaanis, kuid võivad osutuda atraktiivseks ja tuleviku väljakutsete lahendamiseks ka vajalikuks.

Eesvedaja on Hariduskopter (Ida-Virumaa haridusklastri) koostöös maakonna kõrg- ja kutsekoolidega, kes peaksid edendama uute õppekavade loomist erinevatel haridustasanditel. Tegevusse tuleb kaasata ka Haridus- ja Teadusministeerium, kellel on võimalus eraldada uute kavade jaoks ka vahendeid.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 1, lk 24).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS
KOHALIKU
KUNTA
KUUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Võrgustiku võimendamine ja koostöö

EESMÄRK: Ida-Virumaal on toimivad rohemajanduse arendamist toetavad koostöösuhted ja -võrgustikud.

Võimalikud mõõdikud: rohemajandust puudutavate klasterite, tööühmde või muude koostöövormide arv ja nende liikmete arv; koostöö ja võrgustike ulatus ja edukus – kvalitatiivne hinnang (nt KOV ametnike ja osapoolte seas roheplani perioodi alguses ja lõpus läbiviidav küsitlus); koostöö tulemusel teostatud projektide arv

TEGEVUS 9

Innovaatilise ring- ja biomajanduse klasteri(te) käivitamine Ida-Virumaal

Ring- ja biomajanduse edukaks arenemiseks oleks vajalik luua neid toetav klaster või klasterid. Klasteri käivitamine eeldab suuri investeeringuid ja tõenäoliselt ei ole Eestis mõtet luua rohkem kui üht temaatilist klasterit. Ida-Virumaal kui pika tööstuskogemusega piirkonnal on olemas **vajalikud eeldused Eesti ringmajanduse eestvedajaks saamiseks**. Eelis on ka maakonna edukas kogemus teiste klasterite käima lükkamisel, näiteks turismiklasteri puhul. Biomajanduse klaster võib olla ringmajanduse klasteri osa või sellest eraldiseisev klaster. Ring- ja biomajanduse klaster või klasterid peaks sisaldama teadus- ja arendustegevust, tööstusele ja ettevõtetele vajalikku infrastruktuuri, võrgustiku tegevusi, rahastusmeetmeid ja koolitusprogramme ning muud taoliste klasterite juurde kuuluvat.

Tegevuse olulisus: Ringmajandusliku tööstuse saavutamiseks on vajalik **suurendada koostööd** ja klasteri tüüpi tegevus toetaks seda igati. Koosloomes loodud ringmajanduse ettepanekutest on klasteri mõju eduka teostuse korral suurim. Sel on positiivne mõju nii majandusele, sotsiaalsele heaolule (töökohtade kaudu) kui ka keskkonnaseisundile. Seda eeldusel, et igas aspektis lähtutakse ringmajanduse põhimõtetest ja keskkonnahoidlikkusest.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Klatri käivitamiseks ja rahastuse leidmiseks tuleks leida eestvedaja, nt SA Ida-Viru Investeeringute Agentuur (IVIA) või Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus (IVEK), kellel on juba olemas pikaajaline kogemus kahe maakondliku klatri (turismiklaster ja haridusklaster) loomise ja eestvedamisega. Tegevusele rahastuse leidmisel saab muuhulgas kasutada võimalust, mille loob Keskkonnainvesteeringute Keskus Rohetehnoloogiate arendusprogrammis, kus 2022. a. planeeritakse korraldada klatri te hankeid, milles keskendutakse bio- ja jäätmemajandust hõlmavatele teemadele.
- Eestvedaja saab kokku kutsuda huvitatud osapooled: teadus-arendusorganisatsioonid, Ida-Virumaa Ettevõtluskeskus, arendusorganisatsioonid, ettevõtted, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.
- Eestvedaja saab ka ettevõtteid proaktiivselt kokku kutsuda teadaolevate ressursside ümber. Selle jaoks on kasulik sisend ühekordne bio- ja teiste tootmisjätmete mahtude uuring (tegevus 27).
- Kergesti teostatav samm on otsida maailmast edukaid näiteid inspiratsiooniks Ida-Virumaa ettevõtetele. Ettevõtetest oleks vaja motiveerida suuremaid, kes võiks olla nn ankurettevõtted.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis](#) (Ettepanek 6, lk 29).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 10

Kaitseministeeriumiga koostöö edendamine uute tuulealade avamiseks maismaal

Tuuleenergia potentsiaal taastuenergia tootmiseks on suur, kuid senimaani on olnud erinevaid takistusi tuuleparkide püstitamiseks üle Eesti. Ida-Virumaa omavalitsustel, nagu ka teistel omavalitsustel, **tuleb planeerida targalt, et arvestada nii arendajate, looduskaitse kui ka kohalike elanike huvide ja vajadustega.** Lisaks sellele on tuuleenergia arengu tagant lükkamisel oluline riigi roll. Üheks tähtsaks kohaks on riigikaitsepiirangud – need ei kao tervest maakonnast ka pärast 2024. aastal valmiva uue radari püstitamist. Idapoolne osa maakonnast jääb tuuleparkidele arendamiseks endiselt suletuks, kuid seal on palju põlevkivitööstusest rikutud maastikke, millel on **hea potentsiaal tuuleparkide aladena.** Seetõttu on oluline otsida koostöös Kaitseministeeriumi, Ida-Virumaa omavalitsuste ja tuuleenergia arendajatega võimalikke lahendusi.

Tegevuse olulisus: Koostöö Kaitseministeeriumiga soodustab uute alade avamisel **roheenergeetika arengut** piirkonnas. See omakorda **tekitab töökohti** ja toob piirkonda **mahukaid investeeringuid**, mis tõstavad omavalitsuse rahalist võimekust, piirkondlikku elatustaset ja sotsiaalset kindlustunnet.

Esimesed sammud:

- Ida-Virumaa kohalikud omavalitsused, kes on riigikaitsepiirangutest mõjutatud, saavad koos arendajatega võtta ühendust Kaitseministeeriumiga. Dialoogi pidamisel saab otsida võimalusi praeguseid piiranguid leevendada nii, et ei kannataks riigi kaitsevõimekus.
- Taustatöona saab koguda infot teiste riikide tegutsemist sarnastes oludes ja uurida potentsiaalseid tehnoloogilisi võimalusi.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Tuul 3, lk 22-25)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 11

Taastuenergiat soosivate vabade liitumisvõimaluste tekitamine fantoomliitumiste kõrvaldamise kaudu

Lähiaastatel on põhivõrgu liitumisvõimsus oluliselt piiratud varasemalt broneeritud võrguliitumiste tõttu, mida ei ole seni kasutusele võetud, ja need pärsivad uute arendajate liitumisvõimalusi. Uued liitujad peavad sel juhul kinni maksma ka võrgu tugevdamise kulud. Fantoomliitumiste tõttu on lähiaastatel võimalik rajada Ida-Virumaale vaid üks keskmise suurusega tuulepark. Tuleb keskenduda **koostöö arendamisele** osapoolte vahel, nagu Majandus- ja Kommunikatsiooniministerium, Elektrilevi, Elering ja teised turu osapooled. Tegevuse kitsaskoht on, et selle tulemuslikkus sõltub oluliselt fantoomliitumisi teinud osapooltest. Sellised läbirääkimised põhinevad heal tahtel ja vastastikusel mõistmisel. Koostöötahte puudumisel on probleemi lahendamine raskendatud.

Tegevuse olulisus: Fantoomliitumiste probleemi lahendamine on kriitiline eeldus, et taastuenergia tootmine Ida-Virumaal saaks areneda. Tulemusena tekib võimalus **arendada taastuenergia võimsusi** Ida-Virumaal seal, kus on selleks kõige paremad alad. Väheneb surve rajada tuuleparke teistes maakondades või teistel aladel Ida-Virumaal, kus senini on küll võrguliitumiseks ruumi, kuid muudel põhjustel (nt looduskaitsealused, kogukondlikud) ei ole see hea variant. Probleemi lahendamine aitab **langetada ka võrguga liitumiste hinda** üle kogu Eesti.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Arvestades, et probleem on üle-Eestiline, peaks sellega ka riiklikul tasandil tegelema. 2022. a. kevade info kohaselt plaanib Elering teha Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumile ettepaneku, et töötada välja ja elektrituru seadusesse sisse kirjutada lahendus, mis võimaldaks võrguettevõttel hakata küsima tasu sellistelt liitujatelt, kes pole teatud kindla aja jooksul alates liitumislepingu sõlmimisest oma jaa- ma valmis ehitanud ja võrguga ühendanud. Seadusandlik meede aitab probleemi lahendamisele pikemas perspektiivis kaasa, kuid sellele li- saks on vaja ka kiiremaid ja täpsemini sihitud lahendusi, mis eeldavad osapoolte koostööd. Elektrilevi sõnul on võrguühenduse valmimisest alates elektritootjal 3 aastat aega vastavate tootmistingimustega võr- gulepingu sõlmimiseks. Pärast seda ei ole Elektrilevi enam kohustatud liitumislepinguga välja ehitatud võrguühendust tagama.
- **Ida-Viru maakonna esindajad koostöös arendajatega saavad:**
 - ▶ tagant tõugata riigiameteid selle teemaga edasi minema;
 - ▶ koguda infot fantoomliitumistest Ida-Virumaal ja suhelda nendega kes nn võrku kinni hoiavad
 - ▶ otsida koostöövõimalusi uute liitujatega.

Investeeringu hinnanguline maksumus: Tegevus ei nõua otseselt investee- ringuid, vaid eestvedamist. Turumehhanism toimib ja Elering saab fantoomliitumi- sed teinud arendajatele nende investeeringud kompenseerida. Finantsid tulevad uutelt arendajatelt, kes ostavad vabanenud võimsused välja.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepane- kute dokumendis](#) (Tuul 2, lk 20-22)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Innovatsioon ja uudsed tehnoloogiad pilootprojektidena

EESMÄRK: Ida-Virumaal kasutatakse ja katsetatakse uudseid rohemajanduse lahendusi

Võimalikud mõõdikud: rohemajanduse pilootprojektide arv (saab luua seose nt pankade kestlikkuse kriteeriumite ehk ESG-ga); õhusaaste vähenemine maakonnas (eeldusel, et innovatiivsed lahendused asendavad saastavaid, hindamiseks vaja süsteemset seiret).

TEGEVUS 12

Energiasalvestuse pilootprojektide konsortsiumide käivitamine

Mida rohkem energiat planeeritakse toota taastuvatest allikatest seda kriitilise- maks muutub **energia salvestamise vajadus**. Senimaani on Eestis olnud vähe sellesuunalist tegevust. Ida-Virumaale planeerib Eesti Energia ühe pump-hüdrojääma ehitust. Ida-Virumaa saab anda oma panuse salvestuslahenduste kasutusele võtuks, kui käivitada energiasalvestuse pilootide konsortsiume ning selle raames katsetada uudseid salvestustehnoloogiaid.

Piloteeritavad tehnoloogiad ei pea olema TRL (*Technology Readiness Level* – Tehnoloogia valmisoleku tase) poolest lõplikult valmis (tase 9), vaid eeldatavasti asuma testimisfaasis (tasemel 6-8). Oluline on sealjuures, et neil peab olema kõrge potentsiaal seniste salvestusprobleemide lahendamiseks ja potentsiaal olla majanduslikult tasuvad. Tähtis on kaasata kõik väärtusahela osalised, et algatus ei sumbuks väheste huvilistega üksikprojektiks. Tegevuse edukuse tagamiseks peaks pakkuma otsetoetusi ettevõtetele ja konsortsiumitele. Vajalik on kaasa aidata sellele, et kasutuslubade protsess oleks kiirem (vt tegevus 17), kuna pikk periood ei soosi toetuskeemide kaudu rahastamist.

Tegevuse olulisus: Tegevus on strateegiline samm Ida-Virumaa ja kogu Eesti rohemajanduse arendamise suunas. Selle peamiseks eeliseks on edukate lahenduste potentsiaalselt pikaajaline mõju nii majanduslikus, keskkondlikus kui ka sotsiaalses mõttes. Pilootprojektide käivitamine aitab tuvastada katsetamismetodil parimaid energiasalvestusprojekte (tehnoloogiaid), mida edukalt rakendada hakata. Arvestades, et energia tootmismahud on Eestis väikesed, siis võib õnnestunud pilootprojekt viia juba märkimisväärse **salvestusvõimekuse tekkeni** Eestis. Kohalikul tasandil aitab salvestustehnoloogiate kasutamine hoida elanike **energiaarved senisest madalamad** ja tõstab kinnisvara väärtust, eriti kui sellised tehnoloogiad on kombineeritud lokaalsete (päikese)tootmisjaamadega (vt tegevus 21), millest saavad otsest kasu kohalikud elanikud ja korteriühistud.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- VIDRIK võiks kutsuda kokku huvitatud osapooled (valdkonnas tegutsevad ettevõtted, teadus-arendus asutused jne), kellega paika panna edasine tegevuskava.
- Kuna rahastus on üks kriitiline komponent, siis tuleks kaardistada toetusvõimalused energiasalvestuse pilootprojektide rahastamiseks ning vajadusel seista selle eest, et sobivad toetusmeetmed luuakse (suhtlus võimalike toetusmeetmete välja töötajatega).

Tegevuse eestvedaja on **TalTech Virumaa kolledži VIDRIK**, kusjuures kaasa saab laiemalt kogu TalTechi.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Energiasalvestus 1, lk 79-83)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 13

Tervikliku energiatõhususe ja jätkusuutliku ehituse näidisprojekt “Rohemajakas”

Tegevuse sisuks on luua Ida-Viru maakonda **mitme kortermajaga mikrorajoon**, mis kasutab kõige uuemaid rohetehnoloogia lahendusi. Selline nõu positiivse energia piirkond oleks suunanäitajaks, kuhu maakonnas laiemalt liikuda ning mis on võimalik, kui seada ambitsioonikad eesmärgid ning toetada rohepööret. **Positiivse energia** piirkond on selline linna naabruskond, mille aastane energiatarbimine ja CO₂ heitkogus on vähemalt neto-null. Piirkond pakuks integreerituna linna- ja piirkondlikku energiasüsteemi rohkem energiat kui ise kasutab. Märksõnadeks on siin **energiasääst, maasoojus, soojasalvestus ja taastuvenergia**. Aktiivne energijuhtimine võimaldab süsteemide tasakaalustamist ja optimeerimist, koormuse muutmist ja nõudlusele reageerimist. Positiivse energia piirkond ühendab majapidamisi, säästvat tootmist ja tarbimist ning liikuvust, et vähendada energiakasutust ja kasvuhoonegaaside heidet ning luua tarbijale lisaväärtust ja stiimuleid. Näidisprojekt on seotud hoonepiirkondade tervikliku planeerimise ja rekonstrueerimisega (tegevus 15 ja 16), kuna saab piloteerida võimalusi, mida hiljem suuremal skaalal rakendada.

Tegevuse olulisus: Vajadus elamufondi kaasajastada ja vähendada praegust tehnoloogilist mahajäämust on Ida-Virumaal suur ja selle adresseerimine annaks vajaliku tõuke ka ülejäänud piirkonna arengule. Ida-Viru maakonna arengustrateegia eelnõu¹⁷ näeb ette elukeskkonna arendamist, mis tugineb puhtale looduskeskkonnale, moodsale ja mitmekesisele taristule ning kaasaegsetele energialahendustele. Energiasäästust lähtuv ehitus on suure tulevikuperspektiiviga, hoides kokku energiakulusid ja vähendades keskkonnakahjusid. Piirkonda on vaja innovaatilist nõu “Rohemajakat”, et luua rohepöörde praktiline keskus, katsetada uudseid tehnoloogiaid ja näidislahendusi ning tegeleda rohepöörde sotsiaalsete positiivsete mõjude tekke toetamisega.

17 <https://ivol.ee/maakonna-arengustrateegia-muutmine>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Leida näidispiirkonnaks saamisest **huvitatud KOV**, kes võiks koos VIDRIKuga näidisprojekti eest vedada.
- Tegevustesse kaasata erinevate rollidega Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ehitusosakond, Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutus, Rahandusministeerium, kinnisvaraarendajad, võimalik kohalik energiaagentuur (tegevus 6) jt.
- Uurida sarnaste ettevõtmiste näiteid mujalt Euroopast ja Eestist eesmärgiga kasutada ära seniste projektide kogemusi, vältides ka võimalikke esile kerkinud probleeme. Sh suhelda Tartuga, kes osaleb SmartEnCity projektis¹⁸ ning vaadata teisi näiteid nagu näiteks FinEst Centre for Smart Cities pilootprojektid¹⁹ ja LIFE IP BuildEST tegevused²⁰
- Valida ja valideerida potentsiaalsed tehnoloogiad nn “Rohemajakasse”.

Energiatõhusa ehituse eestvedaja on TalTech Virumaa Kolledži **VIDRIK**.

Investeeringu hinnanguline maksumus: 20 miljonit eurot, mis sisaldab nii arendaja panust kui ka riigipoolset toetust.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Energiatõhusus 3, lk 71-76)

18 <https://tarkartu.ee/avaleht/ulevaade/>

19 <https://taltech.ee/en/finest-centre-for-smart-cities>

20 <https://www.mkm.ee/ehitus-ja-elamumajandus/elamud-ja-hooned/buildest>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 14

Agrovoltaics lahenduste piloteerimise soodustamine

*Agrovoltaics*²¹ (tuntud ka kui *agrophotovoltaic* ehk APV) on kontseptsioon millega tuuakse kokku päikeseenergeetika ja põllumajandus. Globaalsel tasandil on selle taust seotud maa-ala piiratud ressursiga. *Agrovoltaics* lähenemine proovib tekitada energiavajaduse rahuldamise ja toidusaaduste kasvatamise väljakutsete lahendamisel sünergiaid. Näiteks maapinna lähedale installeeritud päikesepaneelide vahel on võimalik karjatada loomi või pidada mesilasi. Levinud on ka sellised APV lahendused, kus erinevalt tavapärasest päikeseenergiajaamast on päikesepaneelid tõstetud maast kõrgematele tellingutele nii, et nende alla jääval maal saab kasvatada taimi ja vilju. APV lahendusi on võimalik kasutada ka kalakasvandustes.

Maaomanikele võimaldavad APV süsteemid saada rohkem tulu – korraga saab toota nii elektrit kui ka kasvatada põllumajandussaadusid. Piloteerimise meetmega saaks toetada kohalikke põllumajandustootjad ning samuti kohalikke arendajaid, kes tahavad oma tegevusse integreerida põllumajanduse.

Tegevuse olulisus: Kohaliku omavalitsuse jaoks oleks meede kasulik, kuna tõstaks piirkonna maastike väärtust, areneks erinevate tootjarühmade vaheline koostöö, sh avaneksid uued võimalused sektorite vahelises koostöös nagu näiteks agroturism. Kuna APV-d on maailmas veel küllaltki uus nähtus, oleks võimalik tulevikus edukaid ärimudeleid eksportida ja eskaleerida lisaks teistele Eesti maakondadele ka Eestist väljapoole.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

21 <https://www.ise.fraunhofer.de/en/key-topics/integrated-photovoltaics/agrivoltaics.html>

Esimesed sammud:

- Riiklikul tasandil on oluline koostöö Maaeluministeriumiga, võimalike toetuste andjana Keskkonnainvesteeringute Keskuse (KIK), Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusega ning võrguliitumiste osas Elektrileviga. Samuti võib olla mõistlik kaasata Eesti Maaülikooli ja Maaelu Edendamise Sihtasutust.
- Luua ülevaade kohalikest tootjatest ja maaomanikest, kellele *agrovoltaiics* koostöövõimalust pakkuda.
- Korraldada võrgustumise üritusi põllumajandustootjate ja päikeseenergia tootmise arendajate vahel koostöö soodustamiseks (eestvedajaks võiks olla IVEK).
- Ühe võimalusena võiks KOV tekitada ühiskondliku tellimuse, st päikesepargi rajamise hanke korral võiksid olla eelistatud *agrovoltaiics* projektid tavaliste päikeseenergia jaamadega võrreldes.

Eestvedajaks võiks maakondlikult olla Ida-Viru Ettevõtluskeskus (IVEK). Oluline osaline on ka Ida-Viru Investeeringute Agentuur (IVIA), kelle eestveetavas Auvere agropargis on võimalik päikeseenergia ja toitootmine ühendada. Samuti saavad tegevusi soodustada KOVID.

Investeeringu hinnanguline maksumus: 250 000 eurot (15-20 ettevõtet, toetuse/maksusoodustuse kulu ettevõtte kohta 10 000 – 20 000 eurot).

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 4, lk 46-49)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUS
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Hoonepiirkondade terviklik planeerimine ja rekonstrueerimine

EESMÄRK: Ida-Virumaa hoonestus on energiatõhus ja soojamajanduses on kasutusel jätkusuutlikud lahendused.

Võimalikud mõõdikud: Iga-aastaselt renoveeritud kortermajade arv, energiatõhusaks renoveeritud hoonete üldpind (m²), A/B klassi hoonete osakaal kogu hoonefondist (%), elamute ja mitteelamute energiatarve (jälgitakse Eesti 2035 raames ja tõenäoliselt on info saadav ka maakondade kaupa), saavutatud energiasääst (vähenenud tarbimine m² kohta); soojamajanduses kütte määr taastuvatest allikatest (välja arvatud madala kasuteguriga biomassi põletamine, nt põlevkivikateldes, mis ei ole keskkonna vaatest jätkusuutlik lahendus), tõhusa koostootmise osakaal kaugküttes

TEGEVUS 15

Innovatiivse soojusmajanduse arendamine Ida-Virumaal

Ida-Virumaa soojamajanduse dünaamika on muutumas ning kasutusele on tarvis võtta taastuvatel energiaallikatel põhinevad, sh uudsed tehnoloogilised lahendused. Uudsed lahendused on olulised, kuna praegu levinud taastuva kütuse ehk biomassi kasutamisel on piirangud – seda ei pruugi tulevikus olla võimalik sellises mahus kasutada, kuna raiemahud peavad paratamatult vähenema²². Sellised küttelehendid (nt soojuspumbad) töötavad kõige efektiivsemalt madalatel temperatuuridel, mis eeldavad aga hästi soojustatud maju. Niisiis on paralleelselt küttesüsteemide ümber vahetamisega vaja keskenduda hoonete soojustamisele (tegevus 16).

Eesmärgiks on kogu piirkonna soojamajanduse üle viimine uudsetele lahendustele. See annaks võimaluse väljuda põlevkivienergeetikast, mida senimaani on pidurdanud muuhulgas põlevkivitööstuse jääksoojusest sõltumine hoonete kütmisel. Õiglasel ülemineku fondi vahenditest on plaanis Narva kaugküttesüsteemi uuendamine, kuid kaugküttele lahti sidumist põlevkivist vajavad ka näiteks Kohtla-Järve ja Kiviõli.

Innovatiivsus ei pruugi tähendada ilmingimata maailma mõttes uudsust, vaid mõistlik on üle kanda parimaid praktikaid teistest piirkondadest Eestis ja välismaal. Vajaduspõhisusest lähtudes tuleb maksimaalselt ära kasutada olemasolevat soojusvõrku, rakendatakse **uudseid tehnoloogilisi tööstussümbioosi lahendusi (heitsoojus, soojuspumbad, elektrikatlad, maasoojus)** ja tõhusat koostootmist, mis **kombineeritakse soojussalvestusega**. Hoonete puhul peaks kasutama lokaalseid taastuvenergia tehnoloogiaid ning maksimaalselt energiasäästlikke lahendusi (A-klass, madalad temperatuurid, nutikas hooneautomaatika jne). Piloteerida tuleb innovatiivseid lahendusi ja tööstussümbioosi ärimudeleid.

Tegevuse olulisus: Tegevusel on tugev positiivne ja suure ulatusega mõju **energiatõhususele, taastuvenergia ja energia salvestustehnoloogiate kasutuselevõtule, salvestusmahu kasvule ning edasistele investeringutele seotud valdkondades**. Parem elukeskkond aitab vähendada ka väljarännet piirkonnast. Tegevus toob innovatsiooni, tööstuse arengut ja ettevõtluse mitmekesistumist ja selle kaudu kõrge lisandväärtusega töökohti. Samuti tekib konkreetsete projektide elluviimisega seotud ajutisi töökohti. Töökohtadel on potentsiaal pakkuda põlevkivitööstusest vabanevale tööjõule uut väljundit, kuna need on seotud energeetika ja tehnilise valdkonnaga.

²² Uuendusraie arvutus Eesti riikliku metsanduse arvestuskava koostamise toetamiseks (E. Pärt) <https://envir.ee/media/1034/download>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- KOVid peavad koostööd tegema kaugküttevõrgu pakkujatega ja lokaalse kütte puhul hoonete haldajatega, et ühiselt kaaluda variante uudsete lahenduste kasutuselevõtuks.
- Tervikpildi loomiseks saavad KOVid suhelda Eesti Jõujaamade ja Kaugkütte Ühingu ja Taastuenergia Kojaga.
- KOVid saavad uurida ja üle võtta parimaid praktikaid teistest piirkondadest. Selle kõrval võib teha pilootprojekte (vt tegevus 13), millest saadud kogemust hiljem suuremal skaalal rakendada.
- KOVid peavad oma huvide eest seisma ka riigi tasandil, kes otsustab võimalike toetuste üle või planeerib toetusmeetmeid (nt Majandus- ja kommunikatsiooniministerium, Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutus).

Eestvedajad on KOVid, kes peavad terviklikult lähenema hoonestuspoliitika (vt ka tegevus 16, sest küte ja jahutus on tugevalt seotud energiatõhustamisega).

Investeeringu hinnanguline maksumus: umbes 100 miljonit eurot (sh 50 miljonit eurot omaosalus).

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Energiatõhusus 1, lk 62-66)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 16

Läbimõeldud hoonestuspoliitika ja elanike toetamise abil energiatõhususse panustamine

Ida-Virumaal tuleb oluliselt enam panustada hoonete energiatõhustamisele, mis senimaani on olnud tunduvalt väiksem võrreldes teiste maakondadega. Selleks tuleb tekitada analüütiline alus praegusest olukorrast ja olemasolevast hoonefondist. Vaja on välja selgitada, millised hooned vajavad lammutamist ja millised terviklikku renoveerimist, arvestades ka prognoosi rahvastiku kahanemiseks Ida-Viru piirkonnas. Kahanemisega seotult tuleb planeerida asumeid terviklikult, säilitades piirkondade toimivus ja parandades elukeskkonda.

Samuti tuleb tõsta inimeste suutlikkust renoveerida – **kasvatada teadmisi renoveerimisprotsessist, soodustada koostööd korteriühistutes, lihtsustada ja soodustada finantside leidmist**, sh taotlemist, kus peab arvestama ka venekeelse elanikkonnaga. Elanikkonna teadmiste tõstmine ja teadlikkuse kasvatamine võimalike negatiivsete sotsiaalsete mõjude vältimiseks seoses lammutamisega, saab toimuda ka näiteks loodavas energiaagentuuris (tegevus 6). Lisaks tuleb leida lahendus probleemile, kus madalad kinnisvarahinnad pärsivad elanike võimalust renoveerimiseks laenu saada.

Tegevuse olulisus: Energia lõpptarbimisest Eestis ligi poole moodustab hoonefondi osa, seega on võimalik saavutada ulatusliku renoveerimisega kiire ja pikaajalise mõjuga kokkuhoid energiatarbes ja sellega seotult vähendada ka kasvuhoonegaaside heidet. Väga oluline on ka majanduslik mõju eelkõige ehitussektoris, sh maksutulu riigile, mis kaasneb ulatusliku renoveerimislaanega. Kasu maakonnale on suurim juhul, kui kasutatakse eelkõige kohalikku tööjõudu. Samuti on tähtis sotsiaalne mõju – elukeskkonna atraktiivsuse tõus, tervislikum elu (paranenud hoonete sisekliima), inimeste soov piirkonda jääda või tulla (nt madalamad elamiskulud tänu vähenenud küttearvetele renoveeritud elamus). Samas tuleb olla ettevaatlik negatiivsete sotsiaalsete mõjude osas – lühemas perspektiivis hirmud eeltööde faasis, eriti seonduvalt osade majade lammutamisega ning inimeste ümberasustamisega.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Koostööd tuleb teha toetusmeetmeid välja töötavate ja riiklikku tervikpilti omavate ministeeriumitega, toetuste pakkujatega nagu Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutus, elluviijatena korteriühistute ja ettevõtetega.
- Esimese asjana (kiiremas korras) tuleks teha uuring, mis annab aluse hoonestuspoliitka planeerimisele kõikides KOVides. See peaks kirjeldama piirkonna tänast elamumajanduse ja taastuvate energiaallikate kasutamise olukorda (sh kitsaskohad) ja annab konkreetsemad suunised/soovitused järgmisteks sammudeks (kus osaliselt või täielikult lammutada, kus osaliselt või terviklikult renoveerida, kus ehitada ja kuidas seda saavutada). Edasise sisendina saab kasutada üleriigilist tühjenevate eluruumide analüüsi, milles on eritähelepanu muuhulgas Ida-Viru maakonnal²³.
- Luua sünergiaid juba tehtavate tegevustega, nt Rahandusministeeriumi tühjenevate korterelamute projekt²⁴ ja avaliku sektori taastuenergia hange²⁵.
- IVOL peaks sõlmima kokkuleppe organisatsiooniga, kes võtab enda kohustuseks tõsta elanike teadlikkust ja suutlikkust renoveerimise osas, nt TalTech Virumaa Kolledži VIDRIK või loodav energiaagentuur (tegevus 6) koostöös Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutusega.

Eestvedajad on Ida-Virumaa Omavalitsuste Liit (IVOL) ja KOVid.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Energiatõhusus 2, lk 66-71)

23 <https://eehitus.ee/timeline-post/elamute-tyhjenemise-uuring/>

24 <https://www.rahandusministeerium.ee/et/eesmargidtegevused/riigivara/tuhjenevate-korterelamute-projekt>

25 <https://www.rkas.ee/et/partnerile/rohehange>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

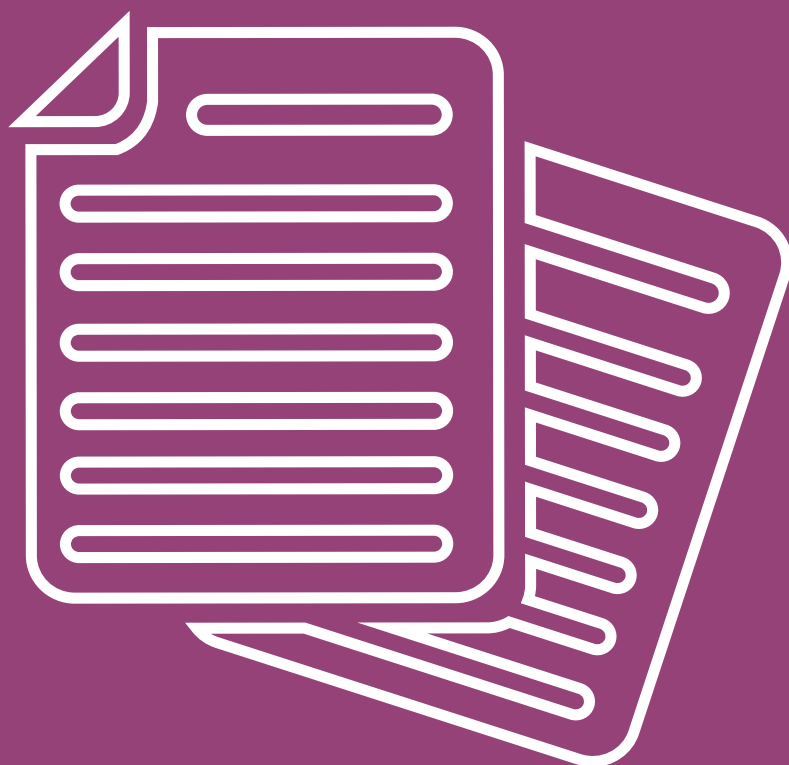
ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Regulatsioonid ja poliitika

EESMÄRK: Rohemajanduse lahendused on Ida-Virumaal eelisarendatud ja regulatiivselt toetatud.

Võimalikud mõõdikud: tuule- ja päikeseparkide, salvestuslahenduste, ringmajanduslike ettevõtete jt rohemajanduslike menetlusprotsesside kiirus; poliitikate kooskõla (vähem juhtumeid, kus erinevate valdkondade riigiasutused annavad vastuolulisi suuniseid)

TEGEVUS 17

Erandkorras planeeringute ja taotlusprotsesside kiirendamine ning lihtsustamine

Rohepöörde pakilisuse tõttu tuleks erandkorras luua tingimused, mis soodustaksid roheprojektide **kiiremat menetlemist**. Näiteks saab luua nõuded roheprojektide eelisjärjekorras või kiiremini menetlemiseks ning **lihtsustada vajalikke protsesse**. Samas tuleb selle juures olla ettevaatlik, et ei jäetaks ära olulisi osasid (näiteks keskkonnamõjude hindamist või kaasamist) ning neid tehtaks sisukalt.

Tegevuse olulisus: Rakendamine mõjutab otseselt teiste roheplaani tegevuste elluviimist. Protsesside kiirendamine on oluline muuhulgas uute salvestuslahenduste kasutuselevõtul, taastuenergia või ringmajandusliku tööstuse arendamisel. Eeldatavalt suurendab see ettevõtete investeringute mahtu ja ettevõtete efektiivsust ning see võiks toetada keskkonnahoidlike kriteeriumite ja hangete kasvu erinevates valdkondades.

Esimesed sammud:

- Protsesside kiirendamine ja erandite tekitamine puudutab nii ministriumite kui ka kohalike omavalitsuste menetlusi. Eelkõige on vaja poliitilist tahet ja ministriumide ülest koostööd, mida võiks eest vedada näiteks riigihalduse minister.
- KOV tasandilt saab tulla initsiatiiv ja surve koostöös teiste huvigruppidega, mis aitaks teema olulisust riigi tasandil tõstatada.
- Vaja oleks kaardistada praeguseid planeeringuid aeglustavad kitsaskohad ja võimalikud lahendused.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis](#) (Ettepanek 9, lk 32).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 18

Senisest enam kliimaeesmärkide tähtsustamine riigiasutustes ning sellest lähtuvalt nende eesmärgipärane tegutsemine

Ministeeriumite ja nende allasutuste tasandil tuleb senisest enam tähtsustada seatud kliimaeesmärke ning otsida võimalusi, et asutuste jaoks teised olulised eesmärgid saaks täidetud selliselt, et need ei piiraks kliimaeesmärkide saavutamist. Otsuste tegemisel tuleb juhinduda *do no significant harm* (ära tee olulist kahju) põhimõttest, mille kohaselt ei tohi ühegi keskkonna- või kliimaeesmärgi täitmine oluliselt kahjustada teise eesmärgi saavutamist. Oluline on osapooltega koostöös mõelda, kuidas õnnestuks saavutada mõlemad, alguses isegi vastuolulisena näivad eesmärgid (vt ka tegevus10). Võimalusel tuleb seda ka seadusandlikul tasandil toetada.

Üheks oluliseks teemaks on tuuleenergeetika asukoha valikut piiravad kitsendused. Näiteks annab Keskkonnaamet kooskõlastusi tuuleenergeetika planeeringutele, arvestades looduskaitsele seatud liikide puhveralasid, mistõttu võimalikke alasid maismaa tuuleparkide arendamiseks jääb Ida-Virumaal väheseks. Teema on juba riiklikul tasandil fookuses, nt Eesti Geoloogiateenistuse uuring keskendus tuuleparkide rajamise võimaluste laiendamisele maardlate aladele²⁶ ja samuti koostab Keskkonnaministeeriumi tellimisel linnustiku uuringut Ornitoloogiaühing, mille käigus täpsustub muuhulgas ka liikide puhveralade vajadus.²⁷

Teine näide puudutab Maaeluministeeriumi tegevust väärtusliku põllumaa kaitsmisel, mis piirab päikeseenergeetika, sh ka võimaliku lahendusena *agrovoltaiics* põhimõttel energiatootmise ja põllumajanduse ühendamist (vt ka tegevus 14). Lahenduste otsimise juures tasub eelistadagi maa mitmeotstarbelist kasutust ja meeles hoida, et päikesealade puhul peaksid eelisarendatud olema juba kaetud pinnad (nt hoonete katused).

Tegevuse olulisus: Tegevus lihtsustab taastuvenergia ehitamiseks lubade saamist ja võimaldab laiemat asukoha valikut. See soodustaks näiteks väikeste tuuleparkide ja energiaühistute rajamist (vt tegevus 21).

26 <https://fond.egt.ee/fond/egf/9549>

27 <https://www.valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/rohepoliitika>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Eestvedaja võiks olla üldises plaanis Keskkonnaministeeriumi kliimaosakond. Taastuvenergeetika poole pealt peaks tugevalt kaasatud olema Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi energeetikaosakond ning väärtusliku põllumaa kasutamise poole pealt Maaeluministeerium. Ministeeriumid peaks kokku tooma erinevad asutused, asutuste osakonnad ja teised osapooled, kus muude eesmärkide tasandil on tekkinud konflikt kliimaeesmärkide saavutamiseга.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuvenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Tuul 4, lk 25-27)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 19

Kohaliku kasu mudeli rakendamine Ida-Virumaal

2020. aasta lõpus koosloomes tehtud ettepaneku sisu oli välja töötada kohaliku kasu mudeli raamistik. See on riigi ülesanne ning töö selles suunas ka käib – koostatud on seaduseelnõu ning 2022. aasta esimeses pooles on plaan see vastu võtta. Eelnõu sisu on märts 2022 seisuga küllalt kitsas, sisaldades põhilise motivaatorina taluvustasu. Praxise analüüsis (2020)²⁸ on samas toodud ka mitmeid teisi võimalusi kohaliku kasu instrumendi loomiseks.

2022. aasta kevade seisu arvestades on esiteks oluline tagada, et kohaliku kasu mudel seadusesse vastu võetakse. Seejuures peaks lõplik sõnastus toetama Ida-Virumaa kohalike inimeste ja KOVide huve ja vajadusi. Pärast seaduse vastu võtmist on oluline, mil viisil seda rakendada, sh kommunikeerida. Sellest oleneb, kas kohalikud hakkavad tuuleenergia arendustesse positiivselt suhtuma. Kommunikatsioon peab selgitama suuremat pilti, olema läbimõeldud ja läbipaistev ka põhjusel, et ei tekiks valearusaama kellegi “kinni maksmisest” või korrupsionist.

Koosloomes osalenud eksperdid on koondanud kogukonnapõhiste lahenduste kasu mudelid ja koostöövormid ning pakkunud välja võimalused kuidas kohalikud elanikud saaksid enim kasu [artiklisse: “Kuidas lepitada kogukondi tuuleparkide rajamisega?”](#)²⁹

Tegevuse olulisus: Tegevus soodustab tuuleenergeetika arengut Ida-Virumaal, kuid regulatsioon üksi ei ole piisav. Selle mõju on kõige suurem siis, kui mudelit suudetakse edukalt rakendada, sh kommunikeerida – sel viisil tõuseb kohalike toetus tuuleenergia arendustele. Olenevalt kompensatsioonimehhanismist on kohaliku kasu mudelil potentsiaal pakkuda lisaks otsesele rahalisele hüvele ka sotsiaalset kindlustunnet (nt soodsam elekter, kogukondade toetamine, taristu arendamine).

28 <https://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2019/10/Kohaliku-kasu-instrumentide-anal%C3%BC%C3%BCs.pdf>

29 <https://arenguseire.ee/pikksilm/kuidas-lepitada-kogukondi-tuuleparkide-rajamisega/>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- KOVidel ja elanikel on võimalus eelnõule tagasisidet anda ning seda võimalust tuleks aktiivselt kasutada, et saavutada võimalikult hästi kohalike vajadusi arvestav raamistik.
- KOVid koostöös tuuleenergia arendajatega võiksid paika panna kommunikatsiooni põhimõtted ja sõnumid, mis aitaksid suurendada tuuleenergeetika positiivset kuvandit kohalike seas.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Tuul 5, lk 27-30). Tuleb arvestada, et ettepaneku esialgselt loomisest alates on olukord juba edasi liikunud.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

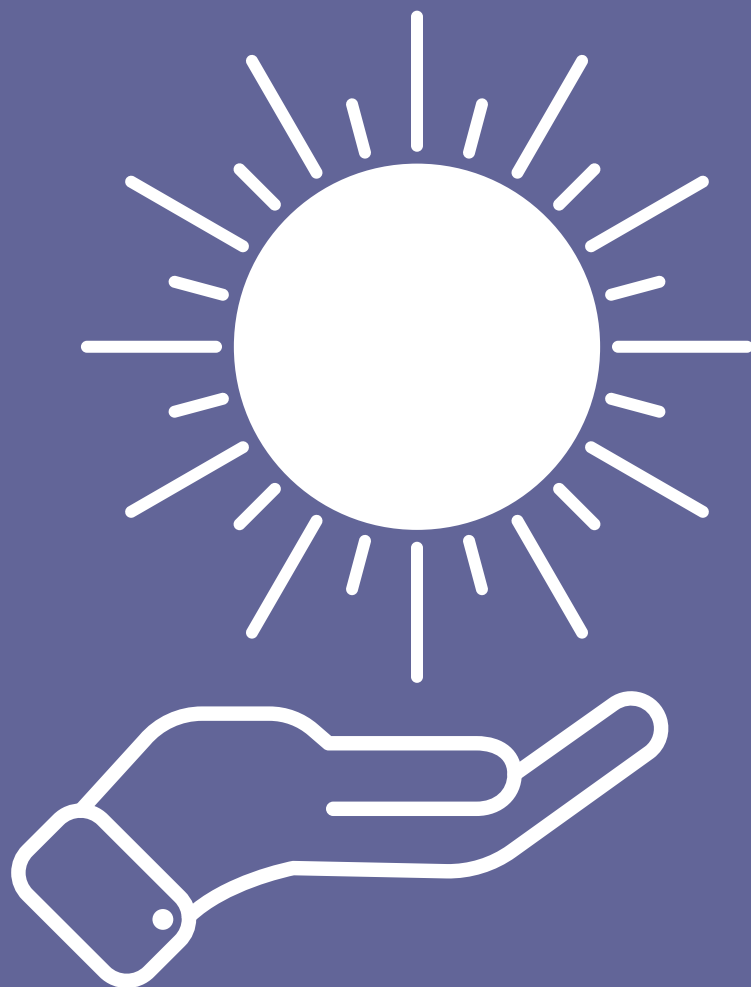
ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Rahaliste ja mitterahaliste toetuste suunamine

EESMÄRK: Ida-Virumaal on laialdaselt kasutusel taastuenergia, energia-tõhususe ning rohemajanduse lahendused tänu kogukondade, ettevõtete ja teaduse toetamisele.

Võimalikud mõõdikud: maakonda jõudvate toetuste ja tänu sellele kaasatavate erainvesteeringute maht hoonete energiatõhustamiseks, taastuenergia kasutuselevõtuks ja rohe-ettevõtluse arendamiseks; uute arendusprojektide arv, mis tänu toetustele (kiiremini) valminud on.

TEGEVUS 20

Keskkonnatasude suunamine tagasi Ida-Virumaale ja sellest kohalike elanike toetamine rohepöördes

Keskkonnatasud peaksid jõudma sinna, kus negatiivset mõju on kõige rohkem, et seal samas keskkonda taastada ja negatiivseid mõjusid vähendada. Paraku ei jõua hetkel Ida-Virumaalt laekuvad keskkonnatasud suures osas tagasi maakonda, vaid lähevad üleriiklikusse kasutusse. Põlevkivienergeetikast väljumisega väheneb küll saaste, kuid sellega vähenevad ka laekuvad ressursi- ja keskkonnatasud. Samas jäävad osad tekkinud keskkonnaprobleemid alles pikemaks ajaks ning nendega tegelemiseks on vaja jätkuvaid rahalisi ressursse. Kui riiklikult otsustataks, lisaks praegu väga väikesele otse KOVidele minevale osale, **maakonda tagasi suunata rohkem keskkonnatasusid**, siis saaks sellest toetada ka roheplaanis pakutud tegevusi.

Soovitavalt võiks nende vahenditega **toetada elanikke keskkonnahoidlikes ettevõtmistes**, nt kodude energiatõhustamises ja lokaalsete taastuenergialahenduste paigaldamises. Samuti näiteks keskkonnahoidlikkuse ekspertide ja õpetajate tööle asumist Ida-Virumaal. Selleks, et oleks projekte, milles elanikkonda toetada, peavad elanikel olema ideed ja initsiatiiv. Paraku on seni Ida-Virumaal aktiivsus olnud madal ning seega tuleb selle tegevuse eeldusena ka kogukondi nõustada ja elavdada.

Tegevuse olulisus: Lisarahastuse saamine võimaldab koheselt toetada tegevusi rohepöördeks Ida-Virumaal ja eelkõige kohalikke inimesi ja kogukondi, mis tagab, et kohalikud on rohepöördes toetatud. See aitab kaasa ka elanike rahulolule oma kodupiirkonnaga ning motivatsioon piirkonda jääda tõuseb.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Eestvedajad on IVOL koos KOVidega, kes peaksid alustama otsustajate suunalist tööd koostöös teiste huvitatud osapooltega, näiteks kohalikud organisatsioonid ja keskkonnaorganisatsioonid, et tehtaks otsus keskkonnatasude suunamiseks tagasi maakonda.

Investeeringu hinnanguline maksumus: Tegevus ei vaja otseselt investeeringuid, kuid selle käigus otsustatakse ümber, kuhu suunata riigi raha. See võib tekitada puudujäägi seal, kus senimaani põlevkivi keskkonnatasusid kasutatud on, nt Keskkonnainvesteeringute Keskuses. Tegevuse juures tuleks läbi mõelda terviklikult kogu osa ning arvestada ka sellega, et põlevkivitööstuse kahanemisega vähenevad ka laekuvad tasud.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis](#) (Ettepanek 12, lk 35).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 21

Energiaühistute asutamise soodustamine

Tegevus edendab energiaühistute asutamist kohalike inimeste seas, nii rahaliste kui ka mitterahaliste meetmete kaudu.

Rahalise toetusena saab suunata **tuge taastuenergia projekti jaoks vajalike eeluuringute läbiviimiseks ja ehitusprojektile rahastuse leidmiseks investeringutoetuste või pangalaenu kaudu**. Rahaline toetus võimaldab kogukonnas eestvedajale palka maksta ja prioritseerib kogukonnaenergeetikat. Stardilaenu puhul saab laenu tagasi maksta energialahenduse tuleviku rahavoogudest.

Mitterahalised toetused sisaldavad endas kolme osa. Esiteks toimub üldise teavitustöö läbiviimine energiaühistute ja nende asutamise võimaluste kohta. Teiseks pakutakse **ekspertnõuannet** eeluuringute, ehitusprojekti ja finantsanalüüsi tegemiseks ning vajadusel taastuenergia riigihanke pakkumise koostamiseks. Kolmandaks **pakutakse sobivaid maa-alasid või hooned** ühistulise energiatootmise pindadena.

Eraomanikud ei ole väga alati enda kinnistuid/katuseid kogukonnaenergeetikaks kasutada andma. Seega on kõige kiirem võimalus kogukonnaenergeetikat arendada KOVidele kuuluvatel pindadel. See ei eelda KOVi asumist energiaühistu liikmeks, küll aga saab KOV anda enda pinnad rendile.

Tegevuse olulisus: Tegevus aitab saavutada Euroopa Liidus ja ka Eestis kliimapolitika põhialustega³⁰ seatud eesmärgi, milleks on **avatud energiasüsteem**. **Vaba turg** soodustab energiaühistute tekkimist ning avardab tarbijate valikuvõimalusi. Tegevus annab oma panuse üleminekul hajaenergeetikale ja tõstab energiapuudust ning -varustuskindlust. Ühistulise tegevuse areng toetab väikese ja keskmise suurusega (mittetulunduslike) ettevõtetusvormide levikut energeetikasektoris.

30 Keskkonnaministeerium. „Seletuskiri kliimapolitika põhialustele aastani 2050“. Kättesaadav: https://www.envir.ee/sites/default/files/kliimapolitika_pohialused_aastani_2050_seletuskiri.pdf

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Teha koostööd energiaühistu³¹, Tartu Regiooni Energiaagentuuri ja hiljem maakondliku energiaagentuuriga (tegevus 6), samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) energeetikaosakonnaga, kes kavandab tegevusi energiakogukondade tekke soodustamiseks võttes aluseks pilootprojektide tulemusi 2022. aasta lõpus.
- Ära kasutada näiteid ja teadmisi mujalt, nt Eesti Korterühistute Liit, kellel on häid taastuenergiasüsteemidega näidismaju, ning TREA projekt COMETS³², samuti erinevad pilootprojektid nagu Accelerate Estonia kogukonnaenergeetika projekt, Finest Twins mikrovõrkude pilootprojekt, Tartu linna, Lääne-Harju valla, Korterühistute Liidu ja Elektrilevi projektid (koondinfot saab ka MKMi energeetikaosakonnalt).
- Võtta KOVidesse tööle energiapöördega või laiemalt rohepöördega tegelev spetsialist. Vastasel juhul jaotub energeetikateema abivallavanema, kommunaalettevõtte juhi ja ehitusspetsialisti vahele.
- KOV-idele anda rahaline stiimul ise endale taastuenergiatootmise rajamiseks koos kogukonnale investeerimisvõimalusega. Ida-Virumaal saaks kasutada Taasterahastut³³, kus vahendite kasutuselevõtuks on seatud väga lühike tähtaeg.

Eestvedajad on **KOVID ja IVEK**, kes saavad tegevuse kirjelduses loetletud rahalist ja mitterahalist tuge pakkuda energiaühistute tekke soodustamiseks.

Investeeringu hinnanguline maksumus: Tegevuse maksumus on vähemalt 1 miljon eurot. Täpsemat investeeringute suurusjärku on raske hinnata, kuna need sõltuvad mahust (nt energiaühistute arv, rajatavate tuulikute või päikeseparkide arv). Lisaks hõlmab tegevus ka organisatoorseid, juriidilisi jm finantseeringuid.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Tuul 1, lk 17-20)

31 <https://energiayhistu.ee/>

32 <https://trea.ee/projektid/comets/>

33 <https://taasterahastu.ee/>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 22

Kapitali kättesaamise parandamine kogukondadele ja ettevõtetele ning ressursikasutuse demokratiseerimine

Tegevuse eesmärk on esiteks **kapitali** ning teiseks **ressursside** (maa ja elektri-liitumise) kättesaadavuse tagamine kogukondadele ja väikese ja keskmise suurusega ettevõtetele (VKE) **taastuenergia projektides** osalemiseks või nende teostamiseks. Selle kaudu on energiasektori üleminekust otseselt kasu saavaid inimesi Ida-Virumaal rohkem.

Esmalt on oluline, et Ida-Virumaale jõuaks kapital taastuenergeetika ja rohema-janduse arengut toetama. Riigil on siinkohal kaks võimalikku instrumenti: **laen ja käendus**. Seejärel peab mõtlema ressursikasutuse demokratiseerimise peale. See tähendab, et lisanduv kapital peab jõudma **kogukonna liikmeteni** selliselt, et nemad saavad **otsustada**, millisel eesmärgil kapitali kasutatakse.

Üks lahendus selleks võiks olla kapitali vautšer Ida-Virumaa kogukondade liikme-tele. Praegu on väljakutseks nii laenude raske saamine kui ka inimeste piiratud säästud Ida-Virumaal. Kogukonnal ja nende liikmetel puudub täna kapitali kau-du kaasa rääkimise õigus ja seega võimalus taastuenergia projektides osaleda. Projektid konkureeriksid vautšerite nimel ja kogukonnad saaksid ise otsustada, millised taastuenergia projektid viiakse ellu ülemineku vahendite eest ja milli-sed mitte. Inimesed saavad ise otsustada, kuhu taastuenergiasse oma vautšer suunata (tuul, päike, vms). Teine demokratiseerimise lahendus võiks olla teatud ulatuses või kindla perioodi peale maksusoodustus. See võimendab investeerin-guid ja võib tekitada riigile hoopis pikas plaanis tulu, mitte kulu. Projektide väär-tust tõstes on nõus ka pangad investeerima.

Tegevuse olulisus: Rohepöore tuleb igal juhul, kuid küsimus on selles, kas rohe-pöördes on võitjateks tänased suured arendajad või kohalikud elanikud ja ette-võtjad. Tegevus annab kohalikele elanikele suurema kaasaráákimise ja osalemise võimaluse taastuenergia projektides ja suurendab seeläbi inimeste sotsiaalset heaolu ja kogukonna tunnetust.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Eestvedajad kapitali kättesaadavuse parandamisel on Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM), Ettevõtlus ja Innovatsiooni Sihtasutus, Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) ja loodav kohalik energiaagentuur (tegevus 6).
- Eestvedajad demokratiseerimisel võiksid olla loodav energiaagentuur (tegevus 6), loodav rohepöörde teadusvõrgustik/kompetentsikeskus (tegevus 4) ja KOVid.
- Eestvedajad peaks valima välja võimalikud lahendused kapitali kättesaadavuse parandamiseks ja ressursikasutuse demokratiseerimiseks ning leidma võimalikud rahastusallikad.

Investeeringu hinnanguline maksumus: Koosloomes osalenud ekspserdid ei osanud kogumaksumust hinnata, kuna ettepaneku juures on palju määramatust, kuid arutluse all oli suurusjärk 200 miljonit eurot.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 5, lk 49-51)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 23

Finantsinstrumentide kogumik päikeseenergia laialdasemaks kasutuselevõtuks

Päikeseenergia väikelahenduste aktiivsema kasutuselevõtu peamiseks **barjäärideks** leibkondadel, ettevõtetel ja KOVdel Eestis on **vähene informeeritus tehnoloogilistest ja regulatiivsetest võimalustest ning ligipääs finantseerimisele**. Kohalike ettevõtete arengut takistab keeruline sisenemisprotsess päikeseelektri lahenduste projekteerimise, ehituse ja käidu (hoolduse ja käimashoidmise) turule.

Finantseerimisele ligipääsu tagamiseks on vaja riiklikult tagatud **finantsinstrumentide paketti**, mis võimaldaks kodumajapidamistel, korteriühistutel, VKEdel ja KOVdel teha investeeringuid lokaalsetesse päikeseenergia projektidesse. Laenu tagasimakse võiks tulla projekti enda rahavoogudest, kusjuures laen võiks olla ilma (või väga madala) omafinantseeringu ja ilma intressita, mis võimaldab projektil ka turutingimustel teenida väikest tulu. Selline finantsinstrumentide pakett aitab päikeseenergia sektoris ettevõtlusega alustada.

Finantsinstrumentide pakett peaks sisaldama järgmiseid komponente:

- laenu garantiid ja tagatised päikeseelektrijaamade rajamiseks, sh ilma laenu sissemakseta projekti rahavoo tagatisel;
- ettevõtjatele koguriskikindlustus päikeseelektrijaamade ehituseks – koguriskikindlustus maandaks elektritarbijate riske värskelt turule tulnud väikeettevõtetega koostööl/lepingute sõlmimisel, sest kindlustuspoliis kataks probleemide korral kulutused. Uuel väiketootjal on koguriskikindlustuse korral alguses kergem kliente leida, kellele päikeseenergiat müüa.

Tegevuse olulisus: Finantsinstrumentide paketi väljatöötamine ei nõua palju aega ja päikeseenergia loomine on iseenesest kiire protsess. Selle kaudu on võimalik suurendada kiiresti taastuvenergia osakaalu ja energiajulgeolekut. Samuti on oluline, et riigi toetatud investeeringute najal luuakse uusi ettevõtteid, mis omakorda toovad kaasa **uusi töökohti ja maksutulu**. Kohalikel inimestel on võimalik ise hakata ettevõtjateks ja palgata tööle regiooni inimesi, näiteks päikesepaneelide paigaldajate ja hooldajatena.

Tegemist ei ole **tagastamatu abi ega toetusega, vaid laenude, laenugarantiide, tagatiste ja kindlustuse riskipreemiatega**, mis tähendab, et algselt investeeritav raha tuleb aja jooksul suures osas tagasi. Koguinvesteeringu summa oleneb planeeritud meetmetest ja projektide mahtudest.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Elluviijad peaks kokku tulema täpsemate plaanide paika panemiseks, kaasates osapooli ja analüüsides täpsemalt erinevaid võimalusi, sh uurides mujalt varasemaid kogemusi.
- Ida-Virumaa saab olla piloot piirkonnaks. Edukuse korral on võimalus finantsinstrumente rakendada üle Eesti.

Eeldatav elluviija on Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 1, lk 38-41)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 24

Energiasalvestuse äriprojektide riiklik toetamine

Tegevuse sisuks on suuremahuliste **energiasalvestusprojektide toetamine**, millel oleks pikem salvestusvõimsus kui vaid mõned tunnid. Selliste suurprojektide elluviimise toetamiseks on välja pakutud kolm sammu:

- Esiteks tuleb analüüsida salvestusvajadust ja -võimalusi (2022. a. kevade seisuga on valminud analüüs ja ettepanekud energiasalvestuse turu käivitamise kohta³⁴ ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) tellimisel on käimas samal teemal uuring).
- Teiseks tuleb korraldada rahvusvaheline hange, mille tulemusena valitakse välja kõige suurema potentsiaaliga projektid tasuvusanalüüsimudeli (*cost-benefit analysis*, CBA) abil. Rahvusvahelises pakub toetuse saamise võimalust ka ekspertidele ja parimaid tehnoloogiaid omavatele välismaa ettevõtetele.
- Kolmandaks tuleb lihtsustada lubade andmise protsessi võitja ettepanekule, kuna lubade andmine energiasalvestuse suurprojektideks võtab tavatingimustes väga pikalt aega (5-10 aastat), mis pärsib nende arendamist ja seega salvestustehnoloogiate kasutuselevõttu.

Tegevuse olulisus: Konkurentsivõimelised energiasalvestusmeetodid aitavad kindlustada **energiajulgeolekut** Eestis ning liikuda Euroopa Liidu kliimaeesmärkide saavutamise poole. Suuremahuline energia salvestamise võimekus ühtlustab eri aegadel tootjate ja tarbijate juures tekkivaid võimsuse ning energia üle- ja puudujääke. Samuti aitab energiasalvestamine tagada energiasüsteemi töökindlust ning vältida ülemäärast volatiilsust, mis tekib taastuvatele energiaallikatele üle minnes.

34 https://energiatalgud.ee/sites/default/files/2022-01/21122021%20salvestusest%20MKM-le%20P%20Siitam_0.pdf

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Teadus-arenduse partneriks saab olla TalTech Virumaa Kolledž, sh VIDRIK.
- Tuleb leida tegevuse elluviija – selleks võib luua eriotstarbelise juriidilise keha või leida kogemustega projektijuht mõne asutuse juurde.

Eestvedaja võiks olla nt IVIA. Ida-Virumaa huvi on, et selliste suurprojektide riiklik tellimus toimuks just Ida-Virumaale. Selleks peaks kohalik eestvedaja võtma juhtrolli suhtluses ministriumitega, et riik otsustaks tegevusega edasi minna.

Investeeringu hinnanguline maksumus: sõltub taastuenergia tootmise ambitsioonidest.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Energiasalvestus 2, lk 83-85)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 25

Rohemajanduse ettevõtlusega alustajatele stardilaenuga koolitusprogrammi väljatöötamine

Ettevõtluse elavdamisele roheenergeetika sektoris aitab kaasa koolitusprogramm, mille läbides alustav ettevõtte saab stardilaenu. **Käibekapitalilaenuga koolitusprogramm** on ennekõike suunatud põlevkivisektori keskastme juhtidele, kellel on juba arusaamine ettevõtluskeskkonnast olemas, kuid on sobilik ka teistele spetsialistidele, kellel on soov või sobivad isikuomadused **hakata ettevõtjaks**. Koolitusprogramm sisaldaks peamise info edasiandmist ka ärivaldkonnas, sh näiteks kuidas seada üles oma firma, millise seadusandlusega arvestada, kuidas oma toodet/teenust valideerida, turundus, müük, millised tugiorganisatsioonid ja toetusmeetmed on olemas. Võimaluse korral peaks koolitusprogrammiga olema seotud ka mentorlus neile, kes asuvad realselt tegema samme oma energeetika VKE loomise suunas. Ärikoolituse läbides saab ettevõtja nn stardilaenu (50 000 – 100 000 eurot), mis peaks katma ettevõtte käivitamise kulud kuni piisava käibevoole tekkeni.

Loodav programm aitab elavdada päikeseenergia turgu tuues fookusesse need teenused, mida päikeseenergeetika väärtusahelas vaja on ja mida uued turuosalised saaksid omalt poolt pakkuda. Lisaks võivad olla kaetud ka muud taastuvenergeetika ja energiatõhususe valdkonnad nt soojustagastusega ventilatsioonigregaadid, soojuspumbad.

Tegevuse olulisus: Kuna meede võimaldab uute päikeseenergeetika valdkonnas tegutsevate spetsialistide ja ettevõtete teket on sellel positiivne mõju taastuvenenergia osakaalu suurenemisel ja kasvuhoonegaaside vähenemisel. Pikemas perspektiivis on tegevuse mõju ka majanduslikult suur arvestades, et koolitusprogrammi läbinud ettevõtjad loovad omaenda firmad ja palkavad töötajaid. Lisaks võib eeldada, et uued ettevõtted kasutavad ka teisi kohalikke ettevõtteid oma allhankijatena ehk mitmekesisust kohalik majandus.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Teha turuanalüüs, millistel tingimustel ja milliste tehnoloogiate jaoks stardilaenu peaks võimaldama. Sh on vaja välja selgitada, mis on miinimumpakett, mida on alustavale päikeseenergeetika või muu taastuvenergia ja energiatõhususe valdkonna ettevõtjale vaja kriitiliste esimeste kulude katmiseks enne, kui tekib käive, millega katta oma kohustusi.

Eestvedajad on toetusi planeerivad riigiasutused nagu ministeeriumid, Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK).

Investeeringu hinnanguline maksumus: eelduslikult 1,5 miljonit eurot, mis sisaldab ka koolitusi ja laenufondi administreerimiskulu. Eeldus on, et programmi võetakse maksimaalselt 15-20 ettevõtet korraga ja iga ettevõtte kohta on käibe-kapitalilaenu summa 50 000 – 100 000 eurot.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub [Taastuvenergia- ja energiatõhususe ettepanekute dokumendis](#) (Päike 2, lk 41-42)

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 26

Ring- ja biomajanduse teemalise teadus-arendustegevuse toetamine

Ida-Virumaal uudsete ring- ja biomajanduslike projektide ning ettevõtete käivitamiseks on vaja uusi tehnoloogilisi lahendusi ja innovaatilisi ärimudeleid. Need sünnivad aga vaid siis kui Eestis **investeeritakse** vastavate teemade **teadus- ja arendustegevustesse**. Ida-Virumaa ühekordse biojäätmete ja tootmisjäätmete mahtude uuring (vt tegevus 27) aitab välja selgitada potentsiaalseid kitsaskohti jäätmete tekke ja nende väärimdamise ahelas, kuhu tuleks siis Eestis suunata teadus- ja arendusrahastust nende tekkivate ressursside väärimdamiseks vajalike lahenduste leidmiseks.

Tegevuse olulisus: Idee on nn suunava iseloomuga ja pikaajaliste mõjude saavutamiseks oluline. Innovaatiliste ring- ja biomajanduslike projektide käivitamiseks Ida-Virumaal on vajalik laiemalt tegeleda arendustegevusega, kuna ettevõtted vajavad **abi uute jätkusuutlike tehnoloogiate ja innovaatiliste ärimudelite leidmisel** – need aga vajavad omakorda teadus-arendustegevuse toetust.

See ettepanek käib käsikäes ringmajanduse taseme- ja täiendõppe programmide loomisega (vt tegevus 8). Ühest küljest on vaja vastavad teadmised ja tehnoloogiad luua ja teisest küljest siis nende rakendamiseks **sobiva kompetentsiga eksperte välja koolitada**.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Kohaliku tasandi eestvedajad on ülikoolide kolledžid, sh Virumaa Digi- ja Rohetehnoloogiaste Innovatsioonikeskus, Põlevkivi Kompetentsikeskus (TalTech Virumaa kolledži üksused), rohepöörde teadusvõrgustik (tegevus 4), kes on huvitatud toetuste suunamisest teadusesse.
- Kohalikud eestvedajad saavad teha omavahel koostööd, et Ida-Virumaale jõuaks senisest rohkem rohemajanduse valdkonda puudutavat teadusrahastust, sh kaardistades olemasolevaid toetusvõimalusi ja jagades neid omavahel ning suheldes toetuste andatega uute toetusmeetmete loomise tagant tõukamiseks.

Eestvedaja on Haridus- ja Teadusministeerium jt rahastusvõimalusi pakuvad asutused, näiteks Eesti Teadusagentuur (ETAg).

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 7, lk 30).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Konkreetsed ring- ja biomajandust edendavad tegevused

EESMÄRK: Bio-, tootmis- ja olmejätmed Ida-Virumaal on oluliselt vähenenud, jäätmete ringlussevõtt ja taaskasutus oluliselt tõusnud. Välja on arenenud uus ringmajanduslik ettevõtlussektor.

Võimalikud mõõdikud: jäätmete ladestamise/põletamise määr (vs ringlusse võtmine) KOVide kaupa, biojätmete kohapeal (50 km raadiuses) ringlussevõtu määr, toormete impordi määr, taaskasutusse või ringlusse suunatud jäätmete arv ja maht liigiti, uute ringmajanduslike (idu)ettevõtete ja ka liitude/mittetulundusühingute arv, ring- ja biomajandusest tulenev SKP maht, soojusenergia kadu (ja selle määr), tööstuse CO2 jalajälg SKP kohta, vee kadu.

TEGEVUS 27

Ühekordne bio- ja tootmisjäätmete ning tootmiste kõrvalsaaduste mahtude uuring

Ringmajanduse mudelile ülemineku eelduseks on **informatsioon tekkivate jäätmete kohta**. Info puudumise olukorras on ebatõenäoline, et tekib uusi jäätmete väärindamisel põhinevaid ettevõtteid või projekte.

Regulaarne uuring/seire oleks selle jaoks parim lahendus, kuid see võib osutuda rahaliselt ebamõistlikuks ja ettevõtjaid liigselt koormavaks. Seepärast võiks viia **pikemate perioodide järel** läbi ühekordsed uuringud, mille baasilt on võimalik **suunata olemasolevaid ettevõtteid koostööle** või toetada spetsiifilisi jäätmeid kasutavaid uusi ettevõtteid (sh projekte käivitama).

Info võiks olla lihtsalt leitav ja kasutatav, et teha ettevõtjatele mugavaks ringmajanduslike lahenduste katsetamine ja alaliselt kasutusele võtmine. Näiteks võiks luua andmebaasi ja rakenduse informatsiooni talletamiseks, levitamiseks ja kasutamiseks.

Tegevuse olulisus: Olemasolevate materjalide ja ressursside informatsiooni kättesaadavus teeb tõenäolisemaks nende väärindamisel põhinevate ettevõtete ja projektide sünni.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Taltech Virumaa Kolledži Põlevkivi kompetentsikeskus saab panustada uuringusse ringlussevõtu arendustegevuse käigus omandatud kogemustega ja saab rakendada uuringu tulemusi koostööprojektideks ettevõtetega, kellel on plaanis arendada jäätmete ringlusevõttu või ettevõtetega, kellel on selleks sobilikke jääke.
- Uuringu valmides peaks eestvedaja tegelema tulemuste **kommunikatsiooniga** ettevõtjatele ja innovaatoritele ning suunama neid koostööle ja uute tehnoloogiate/materjalide kasutuselevõtmisele.

Eestvedaja võiks olla nt IVEK/IVIA ja Taltech Virumaa Kolledž, kes saavad panustada rahastuse leidmise, uuringu tellimise/teostamise ja edasise info jagamise eest.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 8, lk 31).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 28

Ülejääva toidu jagamise süsteemide arendamine Ida-Virumaal

Toitu jääb üle nii kodumajapidamistest kui ka ettevõtetes, samal ajal leidub aga ka abivajajaid. Ülejääva toidu jagamise süsteemi loomise eesmärgiks on, et juba toodetud toit ei läheks raisku ja abivajajad saaksid väärikalt toetatud.

Ida-Virumaal on kaks toidupanka, üks Jõhvis, teine Narvas. Süsteem toimib tegijate sõnul hästi ning annetajate võrgustik on aktiivne ja regulaarne. Toidupangad ei kogu ega jaga kodumajapidamistes või toitlustusasutustes ülejäävat toitu, sest see on keerukam seoses toidu kiire rikkemise, seadusandluse, hoiustamistingimuste ja logistikaga. Siiski pärineb pool kogu toidu raiskamisest just kodudest³⁵. Seega tuleks mõelda lisaks toidupangale veel võimalikke ülejääva toidu jagamise süsteeme, mis suunaksid ka kodudest ja toitlustusasutustest ülejääva toidu abivajajateni, või raiskamise ennetamise lahendusi.

Tegevuse olulisus: Tegevust saab rakendada kiiresti ning väheste kuludega ja sellel on otsene majanduslik, sotsiaalne ja keskkondlik mõju. Mõju ulatus sõltub paljuski tegevuse rakendamise ulatusest ehk toidu kogustest ja abivajajateni jõudmisest. Kõige suuremat mõju avaldab see sotsiaalvaldkonnas. Ida-Virumaal elab (2019. aasta andmetel) suhtelises vaesuses 29,3% elanikest³⁶ ehk toidu ümberjagamissüsteemid võivad tõsta elanike elatustaset. Ülejääva toidu jagamise süsteemi arendamine Ida-Virumaal vähendab ka biojäätmete jõudmist seagolmeprügisse (jäätmete liigiti kogumine on maakonnas probleem) ning hoiab kokku loodusressursse (toidu tootmisel on suur keskkonnajalajalg).

35 <https://cdn.sei.org/wp-content/uploads/2021/05/toidujaatmete-ja-toidukao-teke-eesi-toidutarneahelas-2021.pdf>

36 <https://www.stat.ee/et/uudised/suhteline-vaesus-2019>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud

- Eestvedaja peaks kokku kutsuma koostöögrupi, kelle initsiatiivil tegevust ellu viima hakata. Sinna võiks kuuluda nt poed, kodumajapidamiste esindajad, toitlustusasutused, sotsiaalamet ja sotsiaaltöötajad.
- Tuleks uurida, milliseid toidujagamise süsteeme on lisaks toidupangale mujal Eestis ja maailmas rakendatud. Enne lõplikku valikut peaks uurima ka võimalike lahenduste mõju kohalikule tarbijakäitumisele (selgitada välja sihtgrupid ja nende vajadused ning kuidas sihtgrupp lahenduse vastu võtaks), sest inimeste käitumine võib olla erinev. Arvestama peab, et mõnes muus piirkonnas toimunud lahendus ei pruugi toimida Ida-Virumaal.

Tegevus vajab eestvedaja leidmist, kelleks võiks olla nt temaatiline MTÜ või kohalik omavalitsus.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 10, lk 33).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 29

Paranduskeldrite loomine igasse KOVi

Ringmajanduse oluline osa on toodete parandamine, korduskasutamine, renoveerimine ja väärindamine. Ida-Viru jäätmekeskuste juurde võiks luua **tarbetoodete parandamise võimaluse**, et osa asju jõuaksid sealt otse parandusse ja sealt uuesti kasutusse, et nende eluiga pikendada. Asukoha valiku osas on peamine selle ligipääsetavus. Üks võimalus oleks luua Ida-Virumaa paranduskeskus ja asutada igasse KOVi oma paranduskelder (Tartu Paranduskeldri eeskujul). Lisaks võiks jäätmekäitlushangetesse **lisada nõude**, et kõik mis võimalik, peab jõudma jäätmekeskustest parandusse. Idee eesmärgi ja elluviimisega käib kaasas renoveerimise ja väärindamise populariseerimine ning tarbijateadlikkuse tõstmine. Paranduskeldrites on töötajad, kes jäätmekeskustesse toodud asju parandavad, aga sellele lisaks saaksid ka tavakodanikud neid paranduskeldreid kasutada kohana, kus oma katkisi asju parandada.

Tegevuse olulisus: Tänapäeval jõuab liiga palju asju prügimäele, mida oleks võimalik parandada ja kauem ringluses hoida. Paranduskeldrid ei suurenda mitte ainult **toodete eluiga**, vaid tõstavad ka **tarbijate teadlikkust** ja aitavad **luua ringmajanduse infrastruktuuri**. Tarbetoodete ringluses hoidmine vähendab otseselt jäätmete hulka ja säästab keskkonda ning ühtlasi maavarade kasutust.

Esimesed sammud:

- Paranduskeldrite asutajaks võiksid olla KOVid. IVOL saaks potentsiaalselt olla keskuse käivitaja koostöös Uuskasutuskeskuse ja sotsiaalsakonnaga (näiteks luua töökohad pikaajalistele töötutele või teistele gruppidele, kellel oleks tööle suunamisest abi). Mõnes kohas saaks eestvedajaks kasvõi osaliselt olla külaselts.
- Kommunikatsioon kogukonna kaasamiseks ja elanike teadlikkuse tõstmiseks parandamise võimalustest ja olulisusest.

Täpsem kirjeldus tegevusest asub Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute dokumendis (Ettepanek 2, lk 25).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 30

Biogaasijaama loomine biojätmete ära kasutamiseks

Biogaasijaamaga on võimalik toota soojust ja/või elektrienergiat ning samuti puhastada biogaas metaaniks, mida saab kasutada mootorikütusena. Selle tootmine väheväärtuslikust biomassist ja biolagunevatest jätmetest vähendab otseselt jätmete hulka ja katab ettevõtete ning elanike energiavajadust. Võimalus on ära kasutada töötlemise käigus alles jäävat tahket osa, nt komposti või väetisena või otsida uudseid viise selle kasutamiseks. Oluline on tagada, et loodav biogaasijaam kasutab ära selliseid jätmeid, mis muidu läheksid raisku ja see ei tekitaks lisasurvet jätmete "tootmiseks". Biogaasi on sobiv toota loomsetest sõnnikutest, reovee settetest, prügilatest, toiduainetööstuse jääkidest, rohtsest biomassist nagu märgalaviljelusega³⁷ kasvatatud taimed ja taimekasvatuse jäägid. Biogaasijaamasid on olemas mitmel pool Eestis, seega on tegu olemasoleva lahendusega, mida on võimalik küllalt kiirelt Ida-Virumaal kasutusele võtta.³⁸ Nõudlus biometaani järele aina kasvab – seda tõukab tagant vajadus loobuda Venemaalt pärit importgaasist ning samuti kasvav nõudlus transpordisektoris (nt ELi struktuurifondide 2021-2027 planeeritud eelarves on ette nähtud toetused KOVidele biometaanile üleminekuks ühistranspordis ja tankimistaristu loomiseks).

Tegevuse olulisus: Eeldusel, et biogaasijaama loomisel on läbi mõeldud terviklikud keskkonna- ja kliimaaspektid, on sellel potentsiaalselt suur ja otsene keskkonnamõju, eelkõige kasvuhoonegaaside vähendamisele. Kohalikud biogaasijaamad annavad võimaluse vähendada sõltuvust imporditud maagaasist nii soojamajanduses kui ka transpordis.

Esimesed sammud:

- Biogaasijaama ehitamine on tavapäraselt eraettevõtte algatus, näiteks põllumajandusettevõtte või prügila. Maakonna otsustada on, kuidas toetada, et selline jaam Ida-Virumaale loodaks.

Investeeringu hinnanguline maksumus: üle 5 miljoni euro.

37 https://media.voog.com/0000/0037/1265/files/82056_ELF_Margalade_voldik_k6-1.pdf

38 <http://eestibiogaas.ee/tootmine-ja-kasutamine/>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

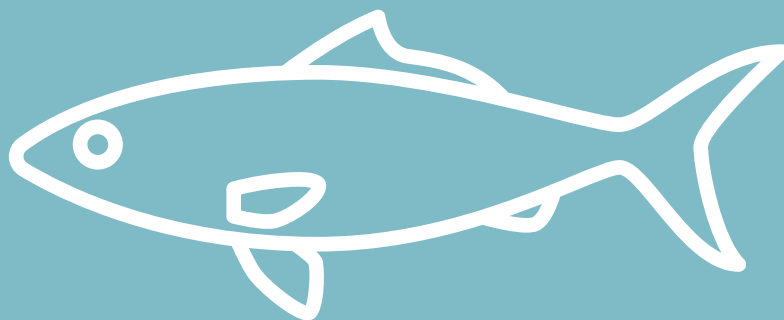
ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Sinimajandus

EESMÄRK: Elavnenud sinimajandus kui majandustegevuse valdkond maakonnas. Inimeste teadlikkus sinimajanduslikult mõelda ja tegutseda on oluliselt kasvanud. Mere, ranniku (sh. sadamate) ja vooluveekogudega seotud majandustegevus on kestlik.

Võimalikud mõõdikud:

- veekogude seisundi hinnang: merekeskkonna seisund, vee-elustiku seire (kalad, putukad, taimed), veeanalüüsid läbi aja, vooluveekogude looduslik olukord;
- majandustegevuse hinnang: sinimajandusega seotud ettevõtete arv või kogukäive, sadamate kasutuse aktiivsus, külasthanud laevade arv, energiasääst sadamates (võrreldes esialgse olukorraga), kalade kogupüük (kutseline ja harrastuskalandus), kalandusega seotud inimeste arv, piirkonda külasthanud turistide arv.

TEGEVUS 31

Veekogude kui ökosüsteemide keskkonnaseisundi taastamine

Ida-Virumaal on oluline keskenduda lisaks innovatsioonile ja uutele arendustele ka praeguse elukeskkonna säilitamisele ja parandamisele. Veekogude halval keskkonnaseisundil on oluline mõju kalandusele – kui majanduslikult kasutatavaid kalaliike on veekogudes vähe, ei ole kaluritel elatist. Veekogude kui ökosüsteemide keskkonnaseisundi taastamine omab palju laiaulatuslikumat positiivset mõju, hea keskkonnaseisund aitab kaasa veekogude algsete vee-elupaikade taastumisele koos asukohale iseloomuliku vee-elustikuga (veetaimed, putukad, kalad, veelinnud).

Taastamise üheks võimaluseks on **vooluveekogudelt paisude eemaldamine**, mis aitab taastada looduslikku vesikeskkonda ning soodustab kalade rännet. Lisaks on oluline kohalikul tasandil arendada mahe- ja täppispõllumajandust, et vähendada põllumajandusest tulenevat hajakoormust, sh põllumajandusest pärit lämmastiku ja fosfori leostumist. Olulisim selle juures (mida praegu rakendatakse väga vähe) on taimetoitainete bilansi arvestamine nii farmi- kui põllupõhiselt ja selle alusel meetmete rakendamine ülejäägi vähendamiseks. Lisaks tuleb kaaluda konkreetse **täppispõllumajanduse** tegevuskava väljatöötamist. Ida-Viru rannikumere keskkonna parendamine on pikaajaline protsess, kus oluline on koostöö teiste Läänemere riikidega.

Tegevuse olulisus: Veekogude keskkonnaseisundi parendamine on **kiiresti rakendatav**, aga mõju on pikaajaline. Ida-Virumaa voluuekogude **seisundist sõltub omakorda mere ja Peipsi järve seisund**. Ida-Virumaa veekogud on ühed Eesti kõige saastunumad ja nende seisukord on hetkel hinnatud kesiseks või halvaks. Eesmärk³⁹ on aastaks 2027 saada Ida-Virumaa veekogude seisukorra tasemeks hea, mille saavutamisesse tegevus panustab.

39 Ida-Eesti vesikonna veemajanduskava 2021-2027: <https://envir.ee/veemajanduskavad-2022-2027-eelnou#veemajanduskavade-do>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Veekogude keskkonnaseisundi eest vastutab Keskkonnaministeerium. Paisude eemaldamiseks tuleks välja mõelda tegevusplaan Keskkonnaministeeriumi ja Keskkonnaametiga koostöös.
- Põllumajandusest tuleva saaste vähendamiseks tuleb välja töötada konkreetne tegevuskava koos Maaeluministeeriumiga, kaasates põllumajandusettevõtteid. Vajadusel leida kompensatsioonimeetmed, et muuta põllumajandusettevõtete tegevust keskkonnasõbralikumaks (vahetada kasvatatavaid kultuure, väetisi või pakkuda midagi muud välja, mis samas sobiks majanduslikult kohalikele ettevõtetele).
- Uurida, kaardistada ja luua võimalusi väheväärtuslike kalaliikide ja võõrliikide efektiivseks majandamiseks. Paika panna tegevusplaan koostöös Keskkonnaministeeriumi (KeM), Maaeluministeeriumi (MeM) ja Virumaa rannakalurite ühinguga.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 32

Sadamate taristu võimekuse arendamine jätkusuutlikuks ja nutikaks

Ida-Viru maakonnas on sadamaregistri andmete alusel 19 sadamat. Sadamad on olulised transiidi keskused. Mitte vähem oluline on geopoliitiline faktor, **taristu võimekus** peab vastama tänapäeva nõuetele ja uuenenud olukorrale maailmas. Selleks, et uue generatsiooni meretranspordil oleks huvi ja võimalust Ida-Viru sadamaid kasutada, tuleb tagada **uue põlvkonna energia- ja sidelahendused** ehk võimalust kasutada maakonnas toodetud taastuvenergiat, vesiniku tanklat, 5G-d, lairiba interneti jm. See vajab olemasolevate sadamate taristu täpset kaardistamist ning arenguplaanide vastavusse viimist maakonna ja riigi arenguplaanidele. Euroopa rohelse kokkuleppe kohaselt on oluline kliimaneutraalsuse ja nullsaaste eesmärkide saavutamine, vähendades meretranspordi süsinikuheidet ja muutes sadamad keskkonnasäästlikumaks. Niisamuti tuleb arendada sadamate taaskäitlemise võimekust. Sadamaid saab käsitleda kui nutikaid energiakeskuseid. See tähendab, et sadamates saavad laevad end laadida nii elektriga kui ka vahetada vesinikupaake.

Tegevuse olulisus: Vastavalt süsinikuneutraalsuse kavale on suure surve all kõik vanade küttesüsteemidega laevad. Uued **küttesüsteemid ja energialahendused** on **elektril ja vesinikul baseeruvad** (rohelistel laevadel). Laevadel peab suuremates sadamates olema juurdepääs puhtale elektrile. Algatus „FuelEU Maritime“ stimuleerib säästvate kütuste kasutuselevõttu merendussektoris.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Esimesed sammud:

- Tuvastada temaatikaga seonduv ühendus/asutus maakonnas, kes oleks nõus tegelema roheplaani elluviimise koordineerimisega sadamates (koostöös Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi mere- ja majandusosakonna ja Virumaa Väikesadamate Ühendusega).
- Kaardistada sadamate infrastruktuur (koostöös sadamate omanikega), nende tehniline seisukord ja investeeringute vajadused (maht), lähtudes uue generatsiooni energia- ja sideühenduste vajadustest.
- Kutsuda kokku suurem töörühm või arutelu, tuvastamaks sadamate arenguvajaduse prioriteetsus (sadama suurus, küllastavate laevade arv ja valdkond, riigikaitse jne), mille alusel edasisi tegevusi planeerida. Oluline on tagada toimiv väikesadamate võrgustik, mille eelduseks on Purtse sadamasse/jõesuudmesse lainemurdjate rajamine, Toila uue jahisadama rajamine Pühajõe suudme paremkaldale, Narva-Jõesuu muuli rajamine. Purtse ja Toila vajavad tänases seisus iga-aastast süvendamist.
- Sadamate ühise haldus- ja arendusorganisatsiooni loomine ja käivitamine, mis tagaks väikesadamate keti/võrgustiku edasise arengu ning suurendamiseks sadamate arendamisesse kaasatavate vahendite hulka (sh struktuurfondide jt meetmete vahendite hulka). Ühtlasi looks ja tagaks eeldused sinimajanduse tekkeks ja arenguks.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 33

Kestlik merekeskkonna ja vooluveekogude ressurside kasutus

Ida-Viru maakonnas on registreeritud 2020. aastal 82 kutselist kalurit. Piirkonnas asub 5 kalatöötlemiseettevõtet ning on väljastatud tuhandeid kalastuskaarte harrastuskaluritele. Kui harrastuskalurite arv on kasvava trendiga, siis mere- ja veekeskkonna halva olukorra tõttu on kutseliste kalurite hulk juba aastaid languses. Kutseline kalandus tuleb viia vastavusse keskkonna olukorraga ning ennekõike toetada madala keskkonnamõjuga rannakalandust ning harrastuskalandust. Neist esimene toetab elu Ida-Virumaa rannikupiirkondades ning teine toob maakonda kalandusturiste.

Hea näide keskkonnakaitsest ja ökosüsteemi taastamisest koos majanduse elavdamisega on vetikate ja karpide kasvatus. Kuna vetikad ja karbid seovad suurepäraselt vees olevaid liigseid toitaineid ja CO₂-e, saab kahekordset kasu: kasvatada turundatavat toodet kui ka puhastada veekogu. Vaja on teha eelnevat teavitustööd ja pakkuda võimalusi, kus oleks selline tegevus võimalik ja kuidas.

Tegevuse olulisus: Vastavalt Läänemere tegevuskavale tuleb Läänemere olukorda parendada. Esimene tähtaeg oli juba 2020. aastal. Tegevus aitab kaasa keskkonna olukorra paranemisele ning saavutatakse seatud eesmärgid. Vetikate ja karpide kasvatus võib käivitada positiivne ahelreaktsiooni: vetikate-karpide kasvatamine puhastab vett, see omakorda rikastab kalastikku, see omakorda annab (loodetavasti) positiivse mõju kaluritele ehk elanikkonnale.

Esimesed sammud:

- Ressursikasutus viia vastavusse mere, vee,- ja vooluveekogude olukorraga. Koostöös Keskkonnaministeeriumi (KeM) ja TÜ Mereinstituudiga.
- Uurida, kaardistada ja luua võimalusi karbi- ja vetikakasvatuste rajamiseks. Tutvustada ning populariseerida võimalusi ja muid analoogseid tegevusi (potentsiaalseid süsiniku kompensatsioonimeetmeid).

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

TEGEVUS 34

Jätkusuutliku ranniku-, mere- ja roheturismi arendamine

Ranniku- ja mereturism koosneb rannaturismist, vee- ja kruisiturismist ning lõbusõidulaevandusest (nt ka lõbusõidud meretuuleparkide kui vaatamisväärsuste juurde), olles oluline merega seotud majandusharu ja majanduslik võtmetegur paljudes rannikupiirkondades. Ranniku- ja mereturism moodustab sinimajanduses õigustatult pea suurima sektori, mille põhiliseks probleemiks on kvalifitseeritud tööjõu nappus. Tegevuse sisuks on arendada rannikuturismi läbi teadlikkuse tõstmise, kohaliku erialase hariduse, võimaluste loomise ja turismiettevõtete võrgustumise.

Tegevuse olulisus: Jätkusuutlik (ranniku-)turismisektor soodustab märgatavalt kohalikku majanduskasvu, töökohtade loomist ja säilimist rannikuregioonides ning aitab kaasa rannikuala mainekujundusele, milles omakorda väärtustatakse kestlikku ja rohelist mõtteviisi.

Esimesed sammud:

- Viia läbi uuring ranniku- ja mereturismi valdkonnas, et välja selgitada teadmised ja oskused, mida läheb tegelikult vaja selles valdkonnas töötamiseks, lähtudes mõnevõrra maakonna spetsiifikast. Uuringu tulemustele toetudes koostada kokkuvõtte, mis kirjeldab selles vallas nõutavaid konkreetseid erialaseid teadmisi ja oskusi.
- Oskusvajaduse analüüsi alusel töötada välja vastav õppekava, loomaks tingimusi kõrghariduse pakkumiseks nii, et pakutav vastaks valdkonna ja piirkonna tööturu vajadustele. Õppekava üks eesmärke on tõsta teadlikkust ranniku- ja mereturismi alaste oskuste ja kvalifikatsiooni olulisuse suhtes.
- Koondada maakonna turismiettevõtted ühte võrgustikku. Ühise liidu kaudu arendada koostöösuhteid nii Eestis kui välisriikides (algul võivad olla potentsiaalseks tõuketeguriks tudengid, kes otsivad partnerlikoole), rahvusvaheline suhtlusvõrgustik täiendab kõrghariduse pakkumise võimalusi, lisaks on see oluline tugivõrgustik nii turismiettevõtjatele kui kohalikele arendussektori organisatsioonidele.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVALD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Roheplaani realiseerumist toetavad elemendid, sh kohalike omavalitsuste roll

Roheplaani tegevuste elluviimine eeldab **toetusi, menetlusprotsesside kiirendamist, lisainimressurssi, nutikat koostööd ja KOVide pühendumist.**

Mitmed ettepanekud vajavad projektitaotlusvoorudest stardikapitali või ühekordset toetust, mida saaks potentsiaalselt taotleda kohtadest nagu Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK), Ettevõtluse ja Innovatsiooni Sihtasutus, Euroopa Liidu Innovatsioonifond, Riigi Tugiteenuste Keskus ja Õiglase ülemineku fond.

Roheplaani tegevuste elluviimist toetab ka **rohepoliitika eksperdirühma raport**⁴⁰. Raportis on mitmeid soovitusi, mis otseselt kattuvad roheplaani tegevustega nagu näiteks menetlusprotsesside kiirendamine ja avaliku sektori koolitused. Kui valitsus soovitusi rakendab, siis tuleb roheplaani tegevusvaldkondadesse juurde võimalusi ja rahastust, näiteks energiatõhususse ja taastuvenergiasse. Roheplaani elluviijatel on seega oluline arenguid jälgida ning tekkivaid võimalusi ära kasutada.

Arendustegevust nõudvate roheplaani eesmärkide saavutamiseks on oluline aeg, mistõttu erandite tegemine roheprojektidele aitaks soodustada nende kiiremat menetlemist (vt tegevus 17) ning samuti toetada keskkonnahoidlike kriteeriumite ja hangete kasvu erinevates valdkondades.

Lisainimressurssi saaksid aidata juurde tuua ministriumid, kes looksid ajutiselt uue ametikoha või tööülesande ring,- bio ja sinimajanduse juurutamiseks, nagu on loodud õiglase ülemineku koordinaatori ametikoht Rahandusministeeriumi juurde. Lisaks oleks ekspertteadmiste jagamiseks oluline olemasolevaid eksperte ja riigiametnikke viia kokku Ida-Virumaa eestvedajatega (vt ka tegevus 3).

Koostöösuhete arendamisele keskenduval tegevusi on roheplaanis mitmeid, kuid pea kõik tegevused nõuavad nutikat koostööd. KOVidel on eriti oluline roll, et tekiks toetav taustsüsteem.

40 <https://www.valitsus.ee/media/4870/download>

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

KOVid peaks keskenduma järgneva saavutamisele:

- **KOVidel on olemas baaskompetentsid**, vajadusel kaasatakse eksperte.
- **KOVides on tööl rohepöörde spetsialist**, kes teab ja edendab KOVis mh energiapöoret, ring-, bio- ja sinimajandust.
- **Toimib koostöö** omavahel ja ettevõtetega, sh KOVid toetavad ja vahendavad koostööd ettevõtete ja innovatsiooni tugistruktuuride (sh kõrgkoolide) vahel, vajadusel võtavad ka eestvedaja rolli.
- **KOVid soodustavad ja võimaldavad planeeringutega** rohemajandust toetavaid arendusi ja ettevõtteid (sh taastuenergia, ringmajandus tööstuses ja põllumajanduses).
- **KOVid tagavad endiste tööstusalade ümberkujundamise** vältides võimalusel uut ehitustegevust looduslikel aladel.
- **KOVide rahalisi vahendeid** kasutatakse rohemajanduse edendamiseks (nt toetused, hanked).
- **KOVid tagavad toorainena** kasutatavate (olme)jäätmete kasutajasõbraliku kogumise ja ettevalmistamise ringmajanduse edendamiseks.
- **KOVid suurendavad ettevõtjate teadmisi** koostöös riigi ning teadus- ja arendusvaldkonna asutustega rohemajanduse, sh sini- ja biomajanduse valdkonnas: tutvustavad võimalusi, näiteid, eeskujusid, edukaid projekte lähemal ja kaugemal.
- **KOVid toetavad rohemajanduse teadmistega inimeste kolimist piirkonda**, sest maakonnas rohemajanduse pädevust seni napib, eriti bio- ja sinimajanduses.
- Üldplaneeringute sisu peab toetama lisaks taastuenergeetikale ka muud rohemajandust, sh ristikasutust ja mitmefunktsionaalsust ning arvestama ökosüsteemiteenustega⁴¹.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KÖHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL
SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISION JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

41 <https://keskkonnaagentuur.ee/elme>

Riskianalüüs

Tegevuste elluviimise peamised riskid on:

Ebapiisav rahastamine: mitmed ettepanekud eeldavad täiendavate ressursside hankimist, kuid võib juhtuda, et plaanitavateks meetmeteks ei leita rahastust, mistõttu jäetakse need kõrvale või neid tehakse väiksemas mahus, kui nende tegeliku mõju avaldumiseks vaja läheks. Riski on võimalik maandada sellega, et roheplaani tegevused lisatakse maakondlikku arengustrateegiasse ning nende täitmist vaadatakse aeg-ajalt üle ja ajakohastatakse.

Ei leita ettepanekute eestvedajaid ja vastutajaid: eestvedaja puudumise riski maandab, kui juba aktiivsete inimestega suhtlevad organisatsioonid (nt IVEK MTÜ-de konsultandid; startup kogukonna liikmed jne) teevad koostööd, et leida uutele potentsiaalsetele ideedele eestvedajad.

Ettepanekud pole atraktiivsed, madal prioriteetsus: võib toimuda majanduslike eesmärkide esile seadmine keskkonna omade asemel või isegi arvelt. Riski aitab maandada, kui roheplaani suhestub oma ettepanekutega ka teiste plaanidega ning roheplaani elluviimiseks leiavad viisi, kuidas plaanitu jõuaks võimalikult paljude organisatsioonide ja poliitikute huviorbiiti.

Muutuste elluviimine kujuneb ajakulukaks: õigusaktide muutmine on ajakulukas, samuti ametnike väljaõpe ja koordineerimise süsteemi väljatöötamine, teadus-arendustegevus ning uute tootmisega seotud mahukate ideede väljatöötamine. Riski maandamiseks tuleks teha tihedat koostööd ministeeriumite ja ametitega, et kiiremas korras välja töötada ajutised Ida-Virumaa erandid, et keskkonnahoidlikud projektid saaksid kiiremas korras alustatud.

Vastutavate ametnike, organisatsioonide ja inimeste madal teadlikkus ning oskustööjõu puudumine: teadlikkuse ja oskustööjõu (ning aktiivse kogukonna) puudumise tõttu ei suudeta keskkonnahoidlikke ideid ellu viia ja neid jätkusuutlikuks muuta. Riski aitab maandada roheplaani mitu ettepanekut, millega saaks Ida-Virumaal keskkonnavalast nõustamist võimaldada ja laiemalt teemasid tutvustada ka tavakodanikele.

Organisatsioonide (valdkondade) vaheline vähene koostöö: roheplaani elluviimine vajab laiapõhist ja organisatsioonide vahelist koostööd, mis võib kujuneda raskeks juba mitmel eelpool toodud põhjusel, nagu madal teadlikkus, koordineer-

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENTID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHTATUS

MÕISTED

SISUKORD

rimisest tulenevad kulud, madal prioritiseeritus. Riski aitavad maandada ettepanekutele selged vastutajad, eestvedajad ja koht maakondlikus arengustrateegias.

Mastaabiefekti ei teki: kuna rahvastikuprognosides on oodata Ida-Virumaa elanikkonna vähenemist (ja seda just noorte seas), siis ei pruugi ideed, mis eeldavad paljude inimeste panust ja muutumist, oma mõju saavutada. Riski võib aidata maandada maakonnasisene ja maakondade ülene koostöö ning noorte kaasamine roheplaani elluviimisesse.

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDSED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD

Lisa 1. Viited ja lingid

Ida-Virumaa roheplaani koduleht

Ida-Virumaa roheplaani ümarlaual loodud visioon

Roheplaani taastuenergia- ja energiatõhususe ettepanekute terviktekstid

Ring-, bio- ja sinimajanduse ettepanekute terviktekstid

Ida-Virumaa arengustrateegia kodulehekül

LISA 1.
VIITED JA LINGID

RISKIANALÜÜS

ROHEPLAANI
REALISEERU-
MIST TOETAVAD
ELEMENDID, SH
KOHALIKE OMA-
VALITSUSTE ROLL

SINIMAJANDUS

KONKREET-
SED RING- JA
BIOMAJANDUST
EDENDAVAD
TEGEVUSED

RAHALISTE JA
MITTERAHALIS-
TE TOETUSTE
SUUNAMINE

REGULAT-
SIOONID
JA POLIITIKA

HOONE-
PIIRKONDADE
TERVIKLIK
PLANEERIMINE
JA REKONST-
RUEERIMINE

INNOVATSIOON
JA UUDED
TEHNOLOOGIAD
PILOOT-
PROJEKTIDENA

VÕRGUSTIKU
VÕIMENDAMINE
JA KOOSTÖÖ

KOMPETENTS,
TEADUS
JA HARIDUS

UUE NARRATIIVI
KUJUNDAMINE

ROHEPLAANI
TEGEVUSED

ROHEPLAANI
KOOSLOOMELISED
ETTEPANEKUD

VISIOON JA
EESMÄRGID

ROHEPLAANI
KOOSTAMISE
METOODIKA

HETKEOLUKORD

SISSEJUHATUS

MÕISTED

SISUKORD